

Grunnlagsdokument for 1. halvår 2020

Engrospriser for lam, storfe og egg

Styrevedtak i Nortura – 24. oktober 2019

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med 0,70 kr pr kilo til kr 61,2 per kilo for første halvår 2020.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam holdes på dagens nivå på kr 66,10 per kilo for første halvår 2020.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg økes med kroner 0,10 per kilo til kr 19,50 per kg for første halvår 2020. Dette er en teknisk justering som ikke vil medføre økte priser til produsent eller i engrosmarkedet. Egg fra miljøinnredning reduseres med kr 0,10 per kilo.

Offentliggjøring av vedtak:

Aktørene i kjøtt- og eggbransjen ble orientert om vedtaket umiddelbart etter at styrets beslutning ble fattet. For øvrig vises det til Nortura Totalmarked sine nettsider:

<http://totalmarked.nortura.no>

Markedsordningen skal bidra til at det norske markedet tilbys riktige mengder av kjøtt av storfe, sau/lam og egg til rett tid og med rett kvalitet. Prisfastsettingen vil være det viktigste verktøyet for å lykkes med denne oppgaven. Engrosprisen skal settes slik at det både på kort sikt (først kommende prisperioder) og mellomlang sikt (2 – 3 år) gir grunnlag for en optimal markedsdekning, der både tilførsler fra innenlands produksjon og vedtatt tollfri import tas hensyn til. Innenfor de rammer som dette til enhver tid vil sette for prisfastsettingen, skal prisen settes slik at markedsinntektene sammen med offentlige virkemidler og generelle rammevilkår bidrar til økonomisk bærekraft i hele varekjeden fram til engrosprispunktet. Nortura skal som markedsregulator forvalte denne oppgaven på en transparent og konkurransenøytral måte.

1 Innhold

1	SAMMENDRAG	4
2	GRUNNLAGSDOKUMENTETS FUNKSJON	7
3	OVERORDNET OM NORSK JORDBRUK OG NÆRINGSMIDDELINDUSTRI	8
3.1.	MARKED OG PRIS – PROGNOSE, JORDBRUKSAVTALE OG IMPORTVERN	8
3.1.1	Kjøtt- og eggmarkedet i 2019	8
3.1.2	Prognose for produksjon og engrossalg for 2020	9
3.2	RESULTAT AV JORDBRUKSOPPGJØRET SOM PÅVIRKER STORFE, SAU/LAM OG EGG	9
3.3	IMPORTVERNET	10
3.4	LANGTIDSUTSIKTER FOR MARKEDSBALANSE KJØTT OG EGG	11
3.5	PRISDANNELSEN FOR KJØTT OG EGG	12
3.5.1	Engrospris	12
3.5.2	Avregningspris	13
4	STORFE	15
4.1	MARKED OG PRISER	16
4.1.1	Markedssituasjonen i 2019	16
4.1.2	Prognosen for 2020	16
4.1.3	Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	16
4.1.4	Import av storfe	17
4.1.5	Internasjonale priser for stykningsdeler	19
4.1.6	Verdensproduksjon og handel med storfekjøtt	20
4.2	PRISER OG PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET	21
4.2.1	Faktiske butikkpriser varegrupper	21
4.2.2	Utviklingen i forbrukerpriser kontra engrospris og produsentpris	22
4.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI	23
4.3.1	Utviklingen i kutallet	23
4.3.2	Resultater for referansebruk nr. 8	24
4.3.3	Dekningsbidrag i ammekuproduksjonen	25
4.4	LANGTIDSUTSIKTER STORFE	25
5	SAU OG LAM	27
5.1	MARKED OG PRISER	28
5.1.1	Markedssituasjonen i 2019	28
5.1.2	Prognosen for 2020	29
5.1.3	Reguleringslager	29
5.1.4	Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	30
5.1.5	Prisutvikling på sau	31
5.1.6	Import av sau og lam	32
5.1.7	Verdensproduksjon og handel med saue- og lammekjøtt	33
5.2	PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET SAU OG LAM	36
5.2.1	Butikkpriser sau og lam	36
5.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI	38
5.3.1	Utviklingen i sauetall og struktur	38
5.3.2	Referansebruk 3	41
5.3.3	Dekningsbidrag for sauebrukene	41
5.4	LANGTIDSUTSIKTER SAU OG LAM	42
6	EGG	43
6.1	MARKED OG PRIS	43
6.1.1	Markedssituasjonen 2019	44
6.1.2	Prognosen for 2020	44
6.1.3	Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	45
6.1.4	Markedsutviklingen for egg	46
6.1.5	Import av egg innenfor importkvotene	47
6.1.6	Verdensproduksjon og handel med egg	48
6.1.7	Priser og prisdannelse for egg	50
6.1.8	Forbrukerpriser og utvikling i engrospriser	54

6.2	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI.....	55
6.2.1	<i>Struktur og produksjon i ulike innredninger</i>	55
6.2.2	<i>Referansebruk 6 – korn og egg</i>	55
6.2.3	<i>Dekningsbidrags- og lønnsomhetskalkyler i eggproduksjonen</i>	56
6.3	LANGTIDSUTSIKTER EGG	57
7	VEDLEGG	58

1 Sammendrag

Prisvurdering storfe

Prognosen per september viser et underskudd av storfe på 2700 tonn i 2020, etter at alle importkvotene er forutsatt utnyttet. Det innebærer at underdekningen på storfe er redusert med mer enn 13.000 tonn fra 2016 til 2020. Produksjonen har tatt seg opp til normalt nivå etter tørken i 2018. Økning i tilførsler i 2020 skyldes økte slaktevekter på okse og økt slakting av melkeku som følge av redusert melkeproduksjon.

Det er en underdekning av norsk storfe, men det er nyetableringer og utvidelser som er planlagt, eller allerede er satt i gang. Dette innebærer at det er et svært begrenset rom for økning i storfeproduksjonen framover. I tillegg tyder det på at melkeprodusentene vil kunne dekke opp behovet for storfekjøtt dersom kvotene reduseres kraftig.

Det er mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe på lang sikt. I analysen av markedsutsikter fram mot 2025 vil trolig behovet for vekst i ammekuttallet i praksis dekkes opp av tilpassingen melkebønder gjør som følge av avviklingen av Jarlsbergeksporten. Med bakgrunn i at det fortsatt gis tilskudd til nyetableringer av ammekubesetninger, tilnærmet markedsbalanse og endringer i melkeproduksjonen må en vise forsiktighet med tanke på prisøkninger framover for å sikre at den videre veksten skjer på en kontrollert måte.

Tollvernet setter klare begrensninger for prisuttaket på storfe. Som følge av billig import av biffer og fileter opplever industrimarkedet det som krevende å løfte prisen på flere varianter av biff og filet. Videre viser analyser av tollvernet at ordinære tollsatser kan i enkelte situasjoner være svake for hele skrotter av storfe. Det er også med på å begrense mulighetene for prisvekst framover.

For å bidra til mindre innfrysning av storfeslakt er det ønskelig å styre mer av slaktingen mot første halvår når etterspørselen etter biff og filet er størst. Derfor legges det opp til at hoveddelen av prisøkningene for storfe gjennomføres i første halvår.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med kr 0,70 pr kilo til kr 61,20 per kilo for første halvår 2020.

Prisvurdering sau og lam

Prognosen fra september viser en balanse i markedet for norsk sau/lam i 2019. Etter flere år med overproduksjon er det bygd opp et betydelig reguleringslager, og en liten underdekning i 2019 er ikke nok til å bringe markedet i balanse. Reguleringslageret ved inngangen til 2019 var på 3 036 tonn sau og lam. For 2020 er det prognosert en liten underdekning på 250 tonn sau og lam.

Det prognoseres en reduksjon i bestanden av sau og lam ved beiteslipp på om lag 3 % fra 2018 til 2019. Tilsvarende viser prognosen for 2020 en mindre reduksjon i bestanden, estimert til 0,5 %.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av sau- og lammekjøtt de nærmeste årene.

De siste årene har det vært nødvendig å bruke pris aktivt for å stimulere salget av sau og lam. Engrosprisen på sau, som har hatt størst reduksjon, er nå så lav at avregningsprisen til bonden er tilnærmet 0 kroner. I tillegg har det vært benyttet betydelig frysefradrag for å få redusert reguleringslageret. Med bakgrunn i signaler om avtakende etableringsvilje og at markedet nærmer seg balanse, ble Planlagt gjennomsnittlig engrospris på lam økt med kr 1,50 per kg for 2. halvår 2019.

Tidligere års jordbruksoppgjør og prisøkninger for sau og lam, samt flere programmer for å øke produksjonen landet rundt, er mye av årsaken til at det har vært økt etableringsvilje i næringen og økt produksjon. Prisreduksjoner har hatt som mål å kjøle ned veksten i produksjonen, men sau og lam er også den kjøttproduksjonen hvor tilskudd utgjør størst andel av totalinntektene. Signalene nå er at etableringsviljen er avtakende.

Prognosen for 2020 tilsier at markedet nærmer seg balanse, men det preges fortsatt av store lager etter flere år med overskudd. Det er utfordringer med salget utenom sesong, og det er spesielt utfordrende å få omsatt sau. Samtidig som mye kjøtt skal ut fra lager, er det lite slakting i 1. halvår. I denne situasjonen anbefales ingen prisendring i kommende prisperiode.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam holdes på dagens nivå med kr 66,10 per kilo for første halvår 2020.

Prisvurdering egg

Generelt har det over flere år vært overkapasitet og store reguleringskostnader i eggproduksjonen. I 2018 ble det, etter førtidsslakting tilsvarende om lag 775 tonn ikke-produserte egg, om lag markedsbalanse. I 2019 er det, etter at om lag 740 tonn egg blir fjernet med førtidsslakting, prognosert en overdekning på om lag 700 tonn. For 2020 viser prognosen per september 2019 et overskudd på ca. 2.100 tonn egg.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av egg de nærmeste årene.

Økonomien i eggproduksjon har i lengre tid vært svært presset på grunn av reduserte priser. Eggprisene har blitt redusert i løpet av 2019; både for egg fra burhøner og frittgående høner.

Bestillinger fra handelen og industrien er nå primært egg fra frittgående høner. I september 2019 produseres cirka 83 % av egg fra frittgående høner, og etterspørselen blir etter hvert bedre dekket. For andre halvår 2020 forventes at 88 % av eggene er fra frittgående høner, og i juni 2020 prognoseres 90 %. Fra 2020 blir etterspørsel etter buregg svært lav.

Ved fastsettelse av planlagt gjennomsnittlig engrospris må det vises varsomhet med å øke prisene mot et nivå som stimulerer til nyetablering i næringa. Det er viktig at en unngår en ukontrollert oppbygging av produksjonskapasitet. Dette tilsier en varsomhet med prisøkninger. Samtidig må det gis signaler om at produsenter med miljøinnredning må omstille produksjonen til frittgående løsninger i takt med endrede markedskrav.

Med overproduksjon er det ikke grunnlag for å øke eggprisen, men samtidig gir den betydelige økningen av dyrere egg fra frittgående høner et høyere samlet prisuttak. **For å holde prisen uendret, er det dermed nødvendig med en tilpasning av planlagt gjennomsnittlig engrospris. Dette kan betraktes som en teknisk justering.**

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg økes med kr 0,10 per kilo til kr 19,50 per kilo for første halvår 2020. Egg fra miljøinnredning reduseres med kr 0,10 per kilo.

2 Grunnlagsdokumentets funksjon

I Grunnlagsdokumentet gjennomgås forhold som har betydning for fastsetting av *gjennomsnittlig planlagt engrospris*.

Den volumbaserte markedsordningen for storfekjøtt ble vedtatt i Stortinget den 19. juni 2009, som en del av Stortingets behandling av St.prp. nr. 75 (2008 -2009) Om Jordbruksoppjøret 2009. I Jordbruksoppjøret 2013 ble det avtalt at også sau/lam og egg legges over i volummodellen, jfr. Prop. 164S (2012-2013).

I den volumbaserte markedsordningen skal Nortura som markedsregulator fastsette *planlagt gjennomsnittlig engrospris på representantvaren for kommende prisperiode*. Datoen for fastsetting og kunngjøring av planlagt gjennomsnittlig engrospris skal være innen 25. mai og 25. oktober hvert år. Som et grunnlag for den interne og eksterne prosessen fram mot beslutning, blir det utarbeidet et *grunnlagsdokument*.

Grunnlagsdokumentets hovedfunksjon er å dokumentere og vurdere alle relevante forhold før Nortura fastsetter planlagt gjennomsnittlig engrospris. **Totalmarked har valgt å gjøre dette dokumentet mindre omfattende enn tidligere. Forhold som ikke har endret seg vesentlig siden våren 2019 vil ikke bli omtalt særskilt. Pengepolitikk og mattrender vil bli behandlet grundig i grunnlagsdokumentet som utarbeidet våren 2020.**

Dokumentet du leser nå er slik dokumentet foreligger etter styrebehandling.

3 Overordnet om norsk jordbruk og næringsmiddelindustri

3.1. Marked og pris – prognoser, jordbruksavtale og importvern

Prognosen for hele 2020 viser at det for storfe i praksis er markedsbalanse. For gris prognoseres det i 2020 et lite underskudd for året isolert sett, men bortfall av eksportmuligheten tilsier at det ikke er grunnlag for å øke produksjonen. For sau og lam viser prognosen at vi fortsatt har en utfordring med mye sau i markedet. For egg viser prognosen et betydelig og økende overskudd som tilsier at det ikke er rom for nyetableringer.

Vi ser fortsatt en tendens til at kylling tar markedsveksten fremfor rødt kjøtt.

Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg. Prognosene som legges til grunn ble lagt fram 4. september 2019.

3.1.1 Kjøtt- og eggmarkedet i 2019

Figur 3.1-1 viser produksjon og salg av kjøtt og egg hittil i 2019. Det er underdekning av storfe i 2019, men det var mye storfe på reguleringslager ved inngangen til året som supplerte markedet. Eggproduksjonen blir balansert med førtidsslaktning. Økt eksport av RÅK-produkter av egg har bidratt til økt salg. Sau og lam var nær markedsbalanse isolert sett for 2019, men betydelig mengder sau på reguleringslager har gitt utfordringer. Et svakt underskudd av gris kompenseres med slakt på reguleringslager.

Figur 3.1-1 Produksjon og salg 2019 per september 2019

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse 2019	Reg.lager 1.1.19 *)
	tonn	19/18		tonn	19/18		
Storfe/kalv	86 400	97	9 170 1)	100 500	101	-4 900	2 758
Lam	19 500	94	856 2)	20 400	95	0	1 394
Sau	5 300	95		5 400	98	0	1 643
Gris	129 700	95	2 000 3)	132 500	98	-800	2 600
Egg	65 300	103	650 4)	65 300	102	700	207

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTOkvoten på 1084 tonn, EU-kvoten på 2.500 tonn og GSP-kvoten på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 50 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk på 950 tonn og 150 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også

EU-kvote på 900 tonn.

4) Forutsetter i prognosen import på om lag 650 tonn egg

3.1.2 Prognose for produksjon og engrossalg for 2020

Vurderingene av markedsutsiktene bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg, justert for import. Figur 3.1-2 viser prognosen for 2020 per september 2019.

Figur 3.1-2 Prognose for salgsproduksjon og engrossalg 2020

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse 2020	Reg.lager 1.1.20
	tonn	20/19		tonn	20/19		
Storfe/kalv	88 600	102	9 170 ¹⁾	100 400	100	-2 700	
Lam	19 500	100	856 ²⁾	20 900	103	-600	
Sau	5 300	100		5 000	93	300	
Gris	130 100	100	2 150 ³⁾	133 100	100	-800	
Egg	67 500	103	500 ⁴⁾	65 900	101	2 100	

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTOkvoten på 1084 tonn, EU-kvote på 2.500 tonn og GSP-kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 50 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk på 950 tonn og 300 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 900 tonn.

4) Forutsetter i prognosen import på 500 tonn egg.

3.2 Resultat av jordbruksoppgjøret som påvirker storfe, sau/lam og egg

Jordbruksavtalen for 2019/2020 vil kunne påvirker tilførsler av storfe, sau/lam og egg.

For storfe vil nedskalering av melkeproduksjonen påvirke tilførsler av storfekjøtt. I tillegg er det gjort endringer for ammekubesteningene som kan bidra til økt produksjon. De viktigste endingene for ammeku er som følger:

- Økt sats for driftstilskudd:
Sone 1-4: 25 kr/dyr for 6 til 39 mordyr.
Sone 5-7: 316 kr/dyr for 6 til 39 mordyr.
- Økt husdyrtilskudd til ammeku på 300 kr/dyr opp til 50 kyr.
- Økt sats på utmarksbeite med 114 kr pr dyr og det generelle beitetilskuddet med 50 kr pr dyr.

- Økt arealtilskudd grovfôr med 5 kr/daa i sonene 5A og 15 kr i sone 5B, 6 og 7, tilsvarende 44 mill kr.
- Økt sats på kulturlandskapstilskudd med 4 kr pr daa.
- Videreføring av investeringstilskudd.

For sau og lam har følgende endringer betydning for produksjonen:

- Økt sats for inn- og utmarksbeite med 10 kr pr sau.
- Husdyrtilskudd til sau justeres. Nedre satsintervall økes til 150 dyr. Husdyrtilskuddet økes med 15 kr pr sau opp til 126 sauer og økes med 689 kr pr sau for 127 til 150 sauer.
- Det åpnes for investeringsstøtte til sau/lam i 2020.
- Økt arealtilskudd grovfôr med 5 kr/daa i sonene 5A og 15 kr i sone 5B, 6 og 7, tilsvarende 44 mill kr.
- Økt sats på kulturlandskapstilskudd med 4 kr pr daa.

For egg er det i hovedsak endringer i kraftfôrprisen som kan ha betydning:

- Anslått økt kostnad med 2 øre/kg som følge av avtalen.

3.3 Importvernet

Importvernet setter klare begrensninger for prisuttaket i Norge. Hvor god beskyttelse norske husdyrprodukter har varierer både mellom dyreslag, men også ned på enkelte stykningsdeler. Vi kan oppleve at importvernet gir tilstrekkelig beskyttelse for hele slakt, mens stykningsdelene kan i realiteten være nesten uten tollbeskyttelse. For storfe er situasjon motsatt. Det påvirker mulighetene for å ta ut prisen på helt slakt i det norske markedet.

Videre har valutakurs stor betydning for tollbeskyttelsen. I perioder med svak krone vil tollbeskyttelsen midlertidig styrkes. Det viktig å hensynta en normal kronekurs når handlingsrommet innenfor importvernet vurderes. Den norske krona er nå unormalt svak mot euro. Dette kan på kort sikt gi økt handlingsrom innenfor importvernet, men ved en normal kronekurs mot euro er handlingsrommet begrenset. Figurene under viser styrken i importvernet våren 2019 når vi hadde en mer normal kronekurs mot situasjonen nå i høst. For storfe er importvernet for helt slakt svakt.

Tabell 3.1.2-1 Styrken i importvernet vår 2019

Produkt	Norsk pris kr. Pr kg.	Norsk pris = 100	EU/VM-pris* i % av norsk	Anvendt toll i % el. Kr/kg EU el. GSP*	Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern
Storfe skrotter ¹⁾	60,40	100	EU 51 %	EU 63,08	Krone 104 %
Storfe indrefilet	304,90	100	EU 40 %	EU 539,52	Prosent 177 %
Svin, skrotter	31,70	100	EU 43 %	EU 38,24	Krone 121 %
Svin, indrefilet	104,70	100	EU 36 %	EU 103,09	Krone 98 %
Lam, skrotter	62,10	100	EU 68 %	EU 223,28	Prosent 360 %
Lammelår	97,80	100	EU 55 %	EU 139,15	Krone 142 %
Kyllingfilet fryst	83,30	100	EU 32 %	EU 93,08	Krone 112 %
Kyllingfilet fersk	83,30	100	EU 33 %	EU 128,83	Krone 155 %
Konsumegg	16,50	100	EU 66 %	EU 23,45	Krone 142 %

1) Storfeskrotter av Spansk Ku har lav pris og gir derfor ikke tilfredstillende vern, kun 93% av prisen dekkes opp.

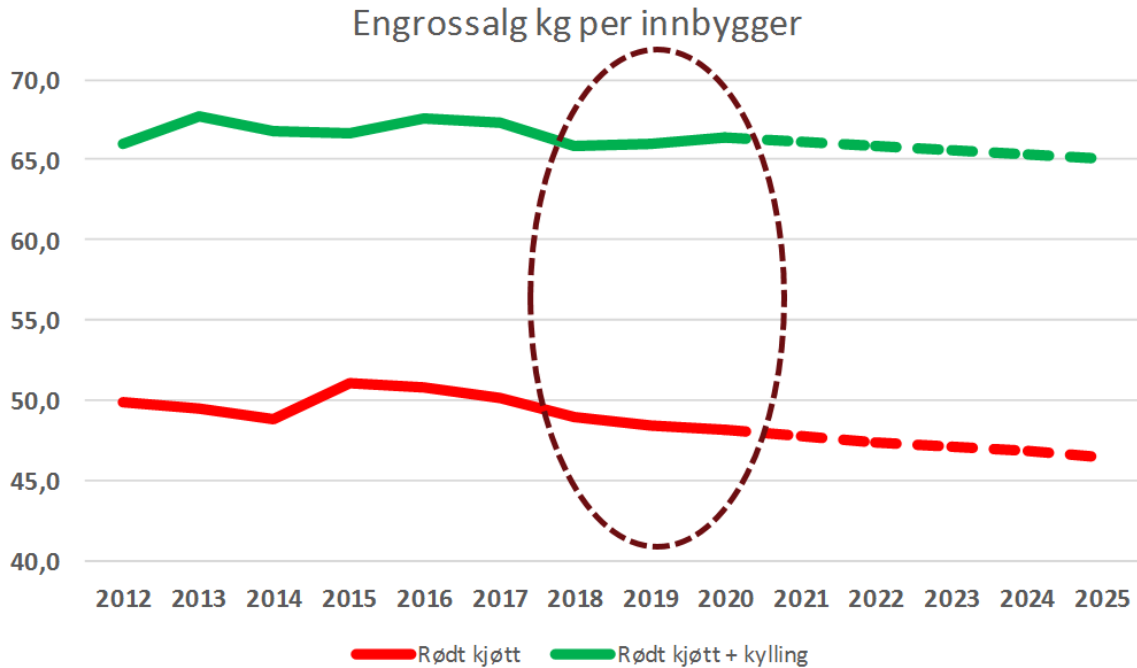
Tabell 3.1.2-2 Styrken i importvernet høst 2019

Produkt	Norsk pris kr. Pr kg.	Norsk pris = 100	EU/VM-pris* i % av norsk	Anvendt toll i % el. Kr/kg EU el. GSP*	Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern
Storfe skrotter	61,00	100	EU 66 %	EU 72,25	Krone 118 %
Storfe indrefilet	304,30	100	EU 47 %	EU 630,84	Prosent 207 %
Svin, skrotter	31,70	100	EU 45 %	EU 38,80	Krone 122 %
Svin, indrefilet	104,70	100	EU 45 %	EU 111,91	Krone 107 %
Lam, skrotter	68,10	100	EU 91 %	EU 326,30	Prosent 479 %
Lammelår	103,80	100	EU 58 %	EU 145,74	Krone 140 %
Kyllingfilet fryst	83,30	100	EU 35 %	EU 95,66	Krone 115 %
Kyllingfilet fersk	83,30	100	EU 33 %	EU 128,83	Krone 155 %
Konsumegg	16,50	100	EU 94 %	EU 28,05	Krone 170 %

3.4 Langtidsutsikter for markedsbalanse kjøtt og egg

Langtidsprognose og detaljene i markedssituasjonen for det enkelte dyreslag finnes under kapitlene til de respektive dyreslagene. Nedenfor er det beskrevet en kort oversikt over langtidsprognosen.

I langtidsprognosen ser vi nå at forbruket av rødt kjøtt fortsatt reduseres. For tredje år på rad ser vi at forbruket av rødt kjøtt går tilbake, men blir helt eller delvis erstattet av kjøtt fra kylling. Ut ifra de signaler og den kunnskap vi har i dag er det ingen tegn til at denne trenden vil snu. Totalmarked legger derfor til grunn i langtidsprognosen at forbruket av rødt kjøtt går tilbake med om lag 0,7% pr år frem til 2025. Nedgangen i forbruket blir i stor grad erstattet av hvitt kjøtt. I praksis vil det si at dagens totale forbruk av rødt kjøtt holdes på samme nivå i perioden. Figuren under viser forbruket av kjøtt pr caipta frem til 2025.

Figur 3.4-1 Utviklingen i forbruk av kjøtt frem til 2025. Reduksjonen i forbruk av rødt kjøtt blir i stor grad erstattet av kylling.

Forbruket av egg har hatt en positiv utvikling de senere årene, og forbruket har ligget litt over befolkningsveksten. Frem mot 2025 vurderer Totalmarked at denne utviklingen vil fortsette, og at totalforbruket vil kunne øke med opp til 1 % pr år. Med en befolkningsvekst på 0,7 % tilsier det 0,3 % i økt forbruk pr capita.

3.5 Prisdannelsen for kjøtt og egg

For produksjoner preget av overskudd må man i prissettingen ta hensyn til produsentenes behov for å dekke kostander, samt vederlag til arbeid og egenkapital, men samtidig må prissettingen gjennomføres slik at det ikke stimuleres til økt produksjon. I tilfeller der overskuddet er betydelig vil det kunne være behov for prisreduksjon for å dempe produksjonen og øke salget.

3.5.1 Engrospris

Den løpende engrosprisen for helt slakt og egg settes av markedsregulator med sikte på at en i gjennomsnitt for prisperioden oppnår målpris (gjelder kun gris) eller gjennomsnittlig planlagt engrospris.

Engrosprisen kan betraktes som balansepunktet i verdikjeden for egg og kjøtt. Engrosprisen danner utgangspunkt for prisen både forover og bakover i verdikjeden. Engrosprisen spiller i tillegg en avgjørende rolle i forvaltningen av importvernet.

3.5.2 Avregningspris

Avregningsprisen til bonde (Norturas produsenter) avledes av engrosprisen via “Nettonoteringen”. Nettonoteringen er en selvkostkalkyle som tar utgangspunkt i engrosprisen for helt slakt /egg. Verdi av andre produkter fra slaktet som for eksempel hud, skinn og innmat legges til engrosprisen, mens kostnader ved slakting / eggssortering, inntransport og offentlige avgifter trekkes fra. Når enkeltelementer i kalkylen endres, endres dermed også avregningsprisen.

Nettonoteringen har følgende prinsipielle oppbygging med disse faktorene for kjøtt:

Engrospris
- Kjøttkontrollavgift
- Forskningsavgift
= Engrospris justert for offentlige avgifter*
+ Verdi av hud/skinn og biprodukter (ikke ull)
- Slaktekostnader
- Inntransportkostnader
- Spesielle trekk (avtaletrekk, nødslakt etc.)
- Omsetningsavgift
= Veiledende avregningspris for slaktedyr fra Nortura
+ Norturatillegg
+ Kvantumstillegg
+ Eventuell etterbetaling
= Utbetalingspris til produsent

**Det er denne prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot målpris eller planlagt gjennomsnittlig engrospris*

I tillegg kommer grunntilskudd (sau/lam og geit/kje), kvalitetstilskudd for storfe og sonedifferensiert distriktstilskudd

Nettonoteringen har følgende prinsipielle oppbygging med disse faktorene for egg:

Engrospris

- Forskningsavgift

= **Engrospris justert for offentlige avgifter***

- Sorteringskostnader

- Inntransportkostnader

- Spesielle trekk

- Omsetningsavgift

= **Veiledende avregningspris egg fra Nortura**

+ Norturatillegg

+ Kvantumstillegg

+ Eventuell etterbetaling

= **Utbetalingspris til produsent**

**Det er denne prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot planlagt gjennomsnittlig engrospris*

4 Storfe

Prognosen per september viser et underskudd av storfe på 2700 tonn i 2020, etter at alle importkvotene er forutsatt utnyttet. Det innebærer at underdekningen på storfe er redusert med mer enn 13.000 tonn fra 2016 til 2020. Produksjonen har tatt seg opp til normalt nivå etter tørken i 2018. Økning i tilførsler i 2020 skyldes økte slaktevekter på okse og økt slakting av melkeku som følge av redusert melkeproduksjon.

Det er en underdekning av norsk storfe, men det er nyetableringer og utvidelser som er planlagt, eller allerede er satt i gang. Dette innebærer at det er et svært begrenset rom for økning i storfeproduksjonen framover. I tillegg tyder det på at melkeprodusentene vil kunne dekke opp behovet for storfekjøtt dersom kvotene reduseres kraftig.

Det er mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe på lang sikt. I analysen av markedsutsikter fram mot 2025 vil trolig behovet for vekst i ammekuttallet i praksis dekkes opp av tilpassingen melkebønder gjør som følge av avviklingen av Jarlsbergeksporten. Med bakgrunn i at det fortsatt gis tilskudd til nyetableringer av ammekubesetninger, tilnærmet markedsbalanse og endringer i melkeproduksjonen må en vise forsiktighet med tanke på prisøkninger framover for å sikre at den videre veksten skjer på en kontrollert måte.

Tollvernet setter klare begrensninger for prisuttaket på storfe. Som følge av billig import av biffer og fileter opplever industrimarkedet det som krevende å løfte prisen på flere varianter av biff og filet. Videre viser analyser av tollvernet at ordinære tollsatser kan i enkelte situasjoner være svake for hele skrotter av storfe. Det er også med på å begrense mulighetene for prisvekst framover.

For å bidra til mindre innfrysning av storfeslakt er det ønskelig å styre mer av slaktingen mot første halvår når etterspørselen etter biff og filet er størst. Derfor legges det opp til at hoveddelen av prisøkningene for storfe gjennomføres i første halvår.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med kr 0,70 pr kilo til kr 61,20 per kilo for første halvår 2020.

4.1 Marked og priser

Det har de siste 10 årene vært en sammenhengende periode med underdekning av norsk storfe, men prognosen for 2020 viser at vi nå er svært nær markedsdekning for storfe i Norge. I tillegg vil endringer i melkeproduksjonen og fare for redusert forbruk kunne medføre at det ikke er rom for ytterligere økning i ammekuproduksjonen. Markedet for storfe er preget av god etterspørsel etter sorteringer som gir et rimelig balansert salg.

4.1.1 Markedssituasjonen i 2019

Det ble slaktet flere okser, kalver og kviger enn forventet i 2018. Dette ga en lavere tilførsel i 2019. Isolert for 2019 viser prognosen en underdekning på 4 900 tonn, men vi gikk inn i året med 2 750 tonn storfe på reguleringslager. Reguleringslageret ble tømt i løpet av 1. halvår 2019. Salget av helslakt av storfe økte med 1 % i 2019 sammenliknet med 2018. Dette medførte behov for import fra sommeren og inn mot telledato 1. oktober.

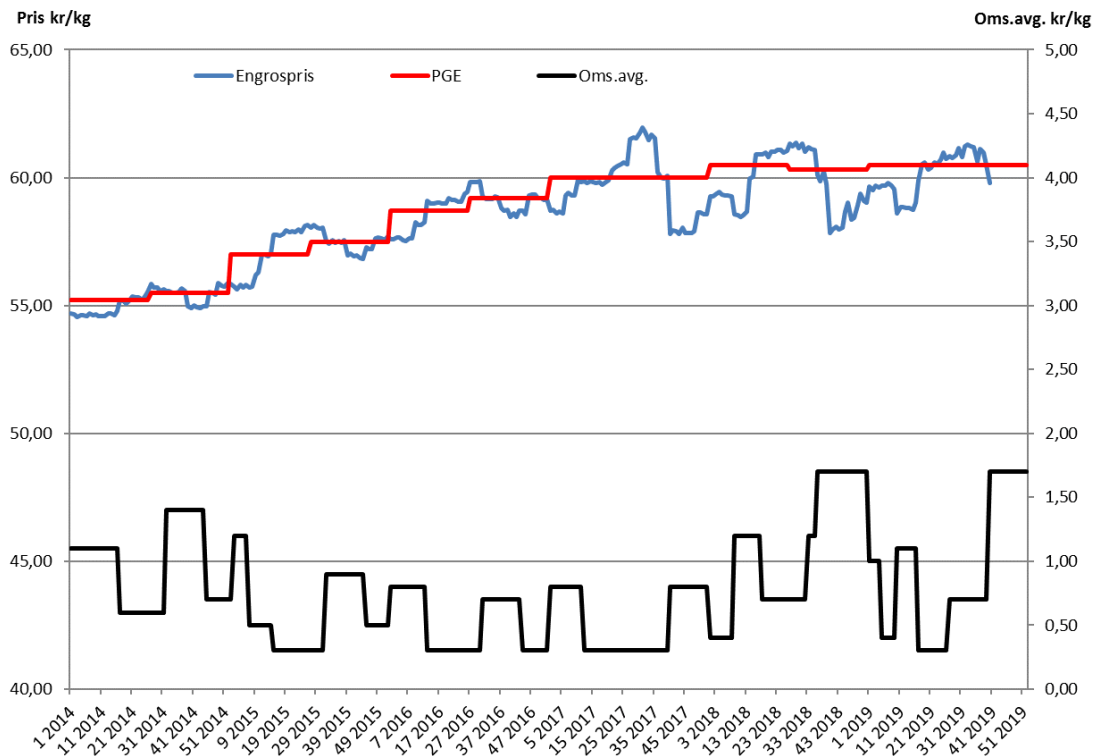
4.1.2 Prognosen for 2020

For 2020 viser prognosen et underskudd på 2 700 tonn. Økte tilførsler av storfe på 2 prosent henger sammen med økte slaktevekter på okse kombinert med høyere slakting av melkeku som følge av redusert melkeproduksjon. Engrossalget forventes å ligge på nivå med 2019

Prognosen viser at vi i praksis har markedsdekning for norsk storfe i 2020 med mindre salget øker. Det skal små endringer til før vi går fra underskudd til overskudd for storfe. Behovet for å øke antall ammekyr fremover avhenger mye av hvordan melkeprodusentene tilpasser seg et lavere melkevolum. Med bakgrunn i resultatene fra spørreundersøkelse hos melkeprodusentene om hvilke tilpasninger de gjør ved redusert melkeproduksjon tilsier det at det ikke er behov for ytterligere økning i antall ammekyr utover en forventet økning i antall ammekyr på melkebruk.

4.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Figuren under viser utvikling i PGE, prisuttak og omsetningsavgift fra uke 1 2014 til uke 41 2019. Det har vært en økning i engrosprisen for storfe fram til 2016. Avviket mellom planlagt gjennomsnittlig engrospris og beregnet prisuttak varierte lite fram til det. I 2017 ble telledatoen forandret til 01. oktober og 01.mars. Dette gjør at prisen må brukes mer aktivt for å få inn slakt utenom disse datoene. Prisen justeres derfor noe ned rundt telledato. For å stimulere til mer slakting på våren, hvor etterspørselen er størst, settes prisen opp.

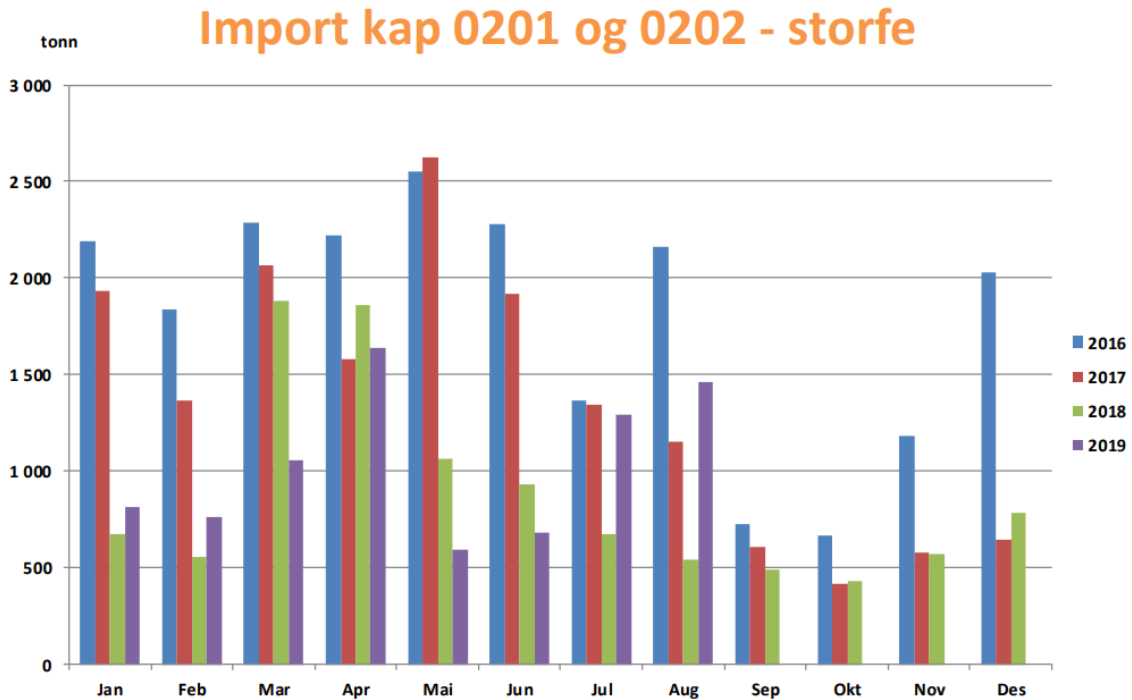

Figur 4.1-1 Utviklingen i oppnådd engrospris, Planlagt gjennomsnittlig engrospris og omsetningsavgift for storfe fra uke 1 2014 til uke 41 2019.

4.1.4 Import av storfe

Importvernet og internasjonale priser gir begrenset rom for prisøkning på storfe. Import er nødvendig for å dekke markedet når året ses under ett, men det er sesongvariasjoner i både tilførsel og etterspørsel som må tas hensyn til, både når man ber om tolladministrering og i selve prisfastsettingen. Enkelte stykningsdeler tåler begrenset med prisøkning selv med prosenttoll og billig helt slakt av storfe fra EU er til tider rimeligere enn norsk storfe.

Figur 4.1-2 viser den offisielle importen av ferskt og fryst storfekjøtt per måned fra januar 2016 til og med august 2019. Totalimporten av storfe i 2019 anslås til å bli om lag på nivå med 2018.

Figur 4.1-2 Import av ferskt og fryst storfekjøtt i tonn (tollposisjon 0201 og 0202) fra januar 2016 til og med august 2019.

Tabell 4.1.4-1 viser en oversikt over importen av storfe per posisjon og land. Oversikten inkluderer hele 2018 til og med august 2019. Det for 2019 importert mest fra Tyskland som er det absolutt viktigste eksportlandet. Det er i all hovedsak ferske kvarte skrotter (forpart og bakpart) som importeres fra Tyskland. Det har også kommet noe ferske kvarte skrotter fra Litauen. Videre har det blitt importert en del biffer og fileter fra Botswana, Swaziland og Namibia innenfor de tollfrie kvotene¹, samt noe fra Uruguay gjennom GSP-ordningen.

¹ Se grunnlagsdokument 1. halvår 2019 for oversikt over tollkvotene.

Tabell 4.1.4-1 Import av storfe per posisjon og land. Hele 2018 til og med august 2019.

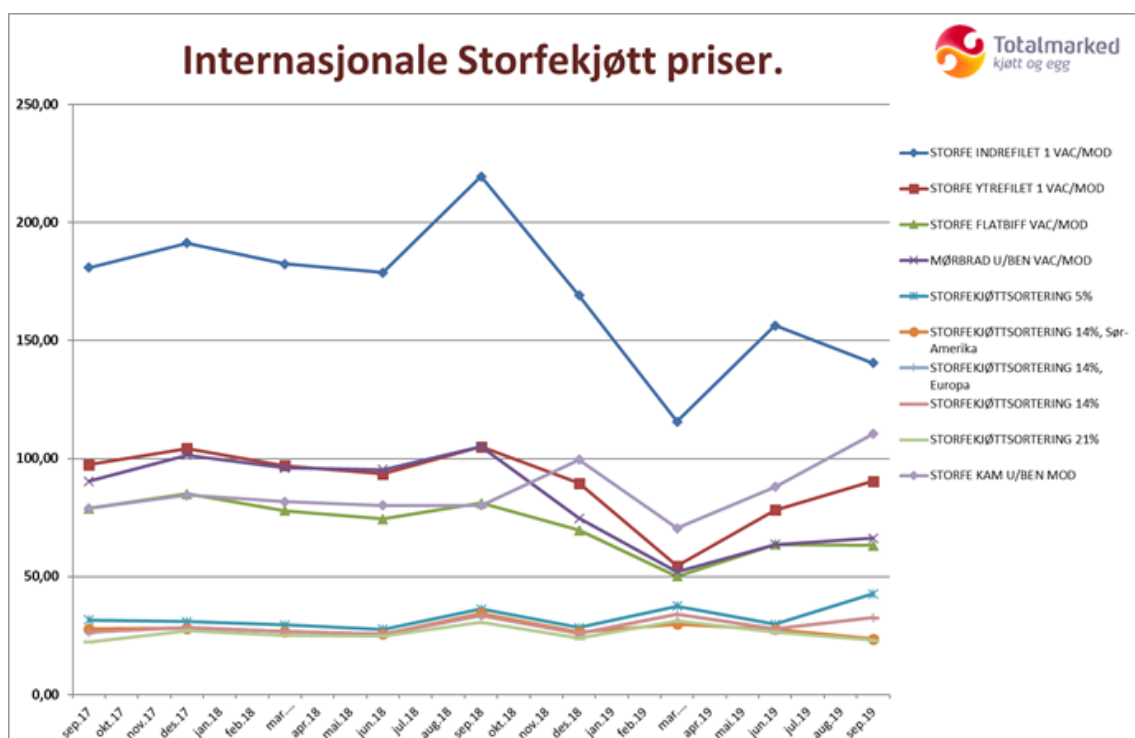
Import av storfe - pr posisjon og land

Radetiketter	FR	AR	AU	BE	BR	BW	DE	DK	EE	ES	FI	GB	IE	IT	JP	LT	LV	NA	NL	NZ	PL	SE	SK	SZ	US	UY	Totalsum	
2018																												
201 - Storfe, ferskt																												
2001 - kvarte skrotter (forpart og bakpart)	-	-	-	-	-	-	4 956	-	-	-	-	-	-	-	-	809	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 765
2002 - forpart	-	-	-	-	-	-	204	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	204
2004 - "pistol"	-	-	-	-	-	-	112	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	112
2008 - andre kjøttstykker m bein	0	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
3001 - biffer og fileter	-	-	-	-	-	1 272	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	1 104	-	-	-	0	-	-	-	306	-	2 682	
3009 - annet uten bein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
201 - Storfe, ferskt Totalt	0	-	-	-	-	1 272	5 272	-	-	2	-	-	2 0	-	809	0	1 104	-	-	0	-	-	-	-	306	-	8 767	
202 - Storfe, fryst																												
2008 - andre kjøttstykker m bein	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	-	-	0	-	1	-	5	
3001 - biffer og fileter	0	7	1	8	73	-	4	0	-	4	-	0	1	3	5	0	158	50	108	-	1	0	-	8	500	-	933	
3009 - annet uten bein	1	-	-	4	-	328	4	1	1	-	-	-	1	-	-	-	347	-	42	2	-	14	6	-	-	-	751	
202 - Storfe, fryst Totalt	2	7	1	12	73	328	8	2	1	6	-	0	2	-	3	5	0	505	50	108	42	4	0	14	15	500	1 689	
2018 Totalt	2	7	1	12	73	1 600	5 280	2	1	8	-	0	4	0	3	815	0	1 609	50	108	42	4	0	14	15	806	10 456	
2019																												
201 - Storfe, ferskt																												
1000 - hele el halve skrotter	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	
2001 - kvarte skrotter (forpart og bakpart)	-	-	-	-	-	-	3 921	-	-	-	94	-	-	-	-	660	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 674	
2004 - "pistol"	-	-	-	-	-	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	
2008 - andre kjøttstykker m bein	0	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
3001 - biffer og fileter	-	-	-	-	-	606	-	0	-	0	-	-	0	-	-	-	1 014	-	-	-	-	-	33	-	207	-	1 860	
3009 - annet uten bein	-	-	-	-	-	104	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108	
201 - Storfe, ferskt Totalt	0	-	-	-	-	709	3 987	5	-	1	94	-	2	-	660	-	1 014	4	-	-	-	-	33	-	207	6 716		
202 - Storfe, fryst																												
2008 - andre kjøttstykker m bein	1	-	-	0	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	-	6	
3001 - biffer og fileter	0	1	2	4	27	19	4	0	-	3	-	0	0	-	1	1	-	24	40	51	3	2	-	12	404	-	599	
3009 - annet uten bein	0	-	-	2	-	662	2	0	-	-	-	-	-	-	0	0	-	205	2	-	15	1	-	80	6	-	975	
202 - Storfe, fryst Totalt	2	1	2	6	27	681	6	2	-	4	-	0	1	-	2	1	-	228	42	51	18	3	-	80	19	404	1 580	
2019 Totalt	2	1	2	6	27	1 391	3 992	6	-	5	94	0	3	-	2	662	-	1 243	46	51	18	3	-	114	19	611	8 295	

4.1.5 Internasjonale priser for stykningsdeler

Figur 4.1-3 viser utviklingen i internasjonale priser for enkelte stykningsdeler fra juni 2016 til september 2019. Det er indrefilet som ligger klart høyest i pris. Etter en nedgang i prisen på storfekjøttstorting 14% fra EU fra mars til juni, ligger prisen per september 14 prosent høyere enn i juni.

Prisene som er brukt er på et gitt tidspunkt, og for en spesifikk opprinnelse. Samtidig kan prisene variere mye gjennom året, også mellom lik vare med ulik opprinnelse. Det er derfor svært vanskelig å etablere eller stadfeste en verdensmarkedspris.

Figur 4.1-3 Utviklingen i internasjonale priser for et utvalg av stykningsdeler av storfe².

4.1.6 Verdensproduksjon og handel med storfekjøtt³

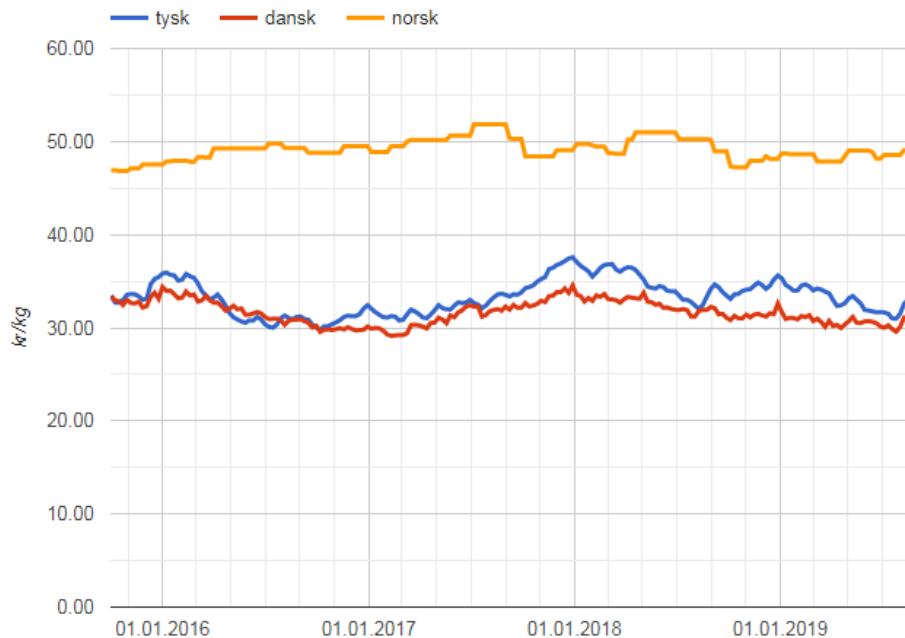
EU-markedet er det største og viktigste markedet for import av storfe til Norge. Den kalde vinteren i Nord-Europa og tørken på sommeren i 2018 førte til fôrmangel, mindre kalving og tidlig slakt. Dette resulterte i en høyere produksjon i EU enn anslått, og en oppgang på rundt 1,8 prosent fra året før. Samtidig gikk besetningen ned med 1,3 prosent. EU-kommisjonen venter at besetningene fortsatt vil bli reduserte i 2019, noe som vil gi en nedgang i produksjonen på 1,1 prosent. EU-kommisjonen forventer at denne trenden fortsette også i 2020, med en anslått nedgang i produksjonen på 0,6 prosent. Prisene på storfe i EU i 2019 anslås til å være mellom 2 og 7 prosent lavere enn fjoråret, på tross av lavere slakting i 2019.

Økt eksport av storfe fra EU til blant annet Filippinene, Bosnia og Israel, samt tilgang til det kinesiske markedet, ga en økning i EUs eksport av storfe i 1. tertial 2019 på 14,5 prosent, sammenlignet med tilsvarende periode i 2018. Samlet for året anslår EU en eksport 15 prosent høyere enn i 2018. Samtidig er EUs import av storfe forventet å gå ned med rundt 2 prosent i 2019. Sør Amerika er fortsatt verdens største eksportører av storfekjøtt.

² Prisene er hentet inn av NoriDane Danmark på forespørsel fra Nortura.

³ https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/kjott-ull-og-skinne/marked-og-pris/publikasjoner/_attachment/73785?_ts=16952849330&download=true

Per uke 36 viser EUs egen statistikk en prisnedgang på 4,6 prosent fra fjoråret i gjennomsnitt for alle typer storfe. Både nedgang i konsum av storfe i Europa, økt import til EU, samt usikkerhet rundt Brexit presser prisen nedover.

Figur4.1-4 Utviklingen i internasjonale priser på storfekjøtt fra 2016 til august 2019⁴.

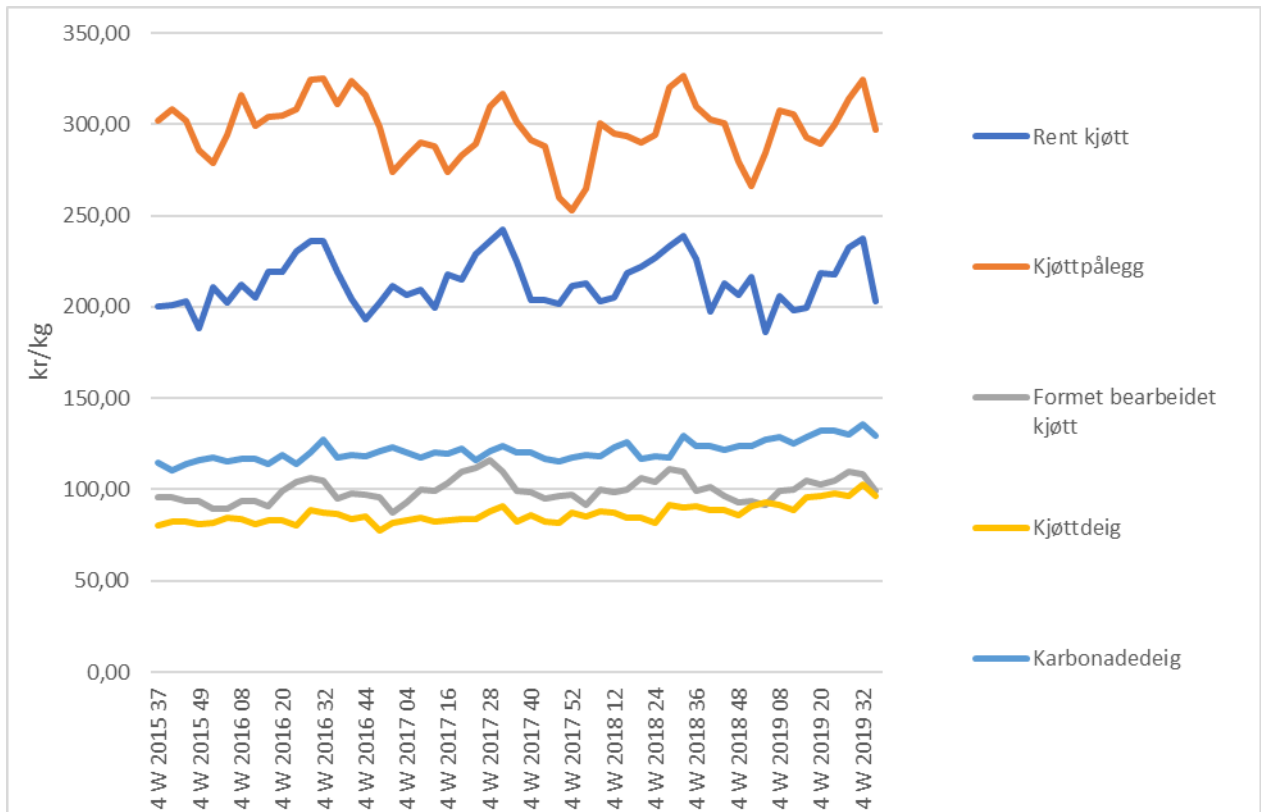
4.2 Priser og prisdannelse etter engrosprispunktet

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike deler av dyret. Mulighetene til å ta ut økt pris på ulike stykningsdeler må tillegges vekt i prisfastsettingen. Økt etterspørsel etter sorteringer gir et mer balansert salg enn tidligere.

4.2.1 Faktiske butikkpriser varegrupper⁴

Det er særlig deigprodukter som har hatt prisvekst ut mot forbruker i 2019. Sammenlikner vi hittil i 2019 med samme periode for 2018 ser vi at kjøttdeig og karbonadedeig har økt i pris mot forbruker med 8-9 kr/kg, mens pålegg, rent kjøtt og bearbeidet kjøtt i praksis ikke har økt i pris. Figuren under viser forbrukerprisutvikling for viktige storfekjøttprodukter fra uke 37 2015 til uke 36 2019.

⁴ Alle data som ligger bak figurene er hentet fra Nielsen.

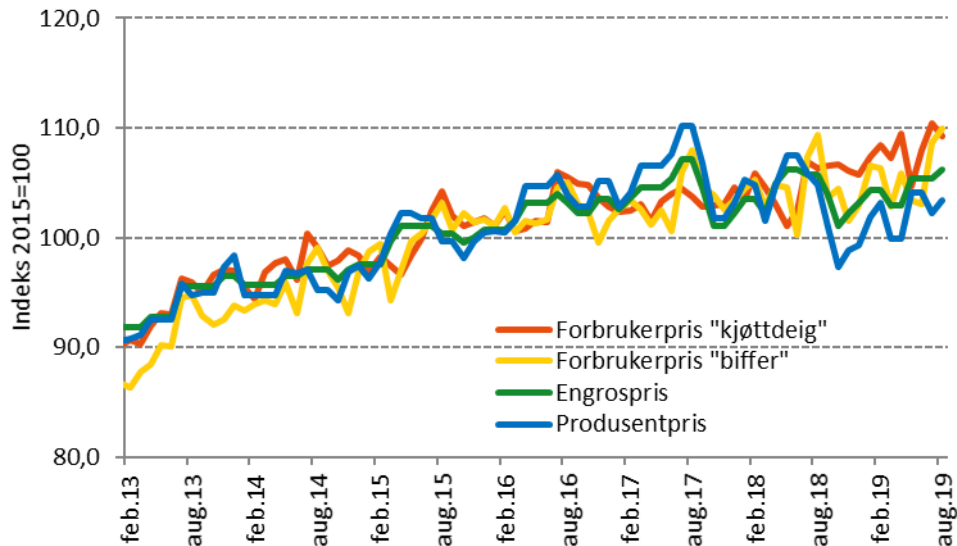

Figur 4.2-1 Forbrukerprisutvikling for utvalgte storfeprodukter fra uke 37 2015 til uke 36 2019.

4.2.2 Utviklingen i forbrukerpriser kontra engrospris og produsentpris

Det vises til tall fra Resultatkontrollen som er gjengitt i grunnlagsdokumentet våren 2019.

Figur 4.2-2 viser en sammenstilling av prisutvikling på ulike ledd i verdikjeden. Alle pristypene har siden 2013 økt jevnt, men har flatet ut fra 2016. Det siste halvåret i 2018 og fram til august 2019 har forbrukerpris og engrospris vært relativt stabil, mens produsentprisen hadde en noe større nedgang enn engrosprisen i samme perioden. Grafene for engros- og produsentpris følger hverandre i større grad enn forbrukerpris. Siden februar 2019 til nå har forbrukerprisen på kjøttdeig hatt lik prisutvikling som biff.

Figur4.2-2 Utviklingen i produsent-, engros- og forbrukerpriser for storfe fra januar 2013 til august 2019. 2015 = 100⁵.

4.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

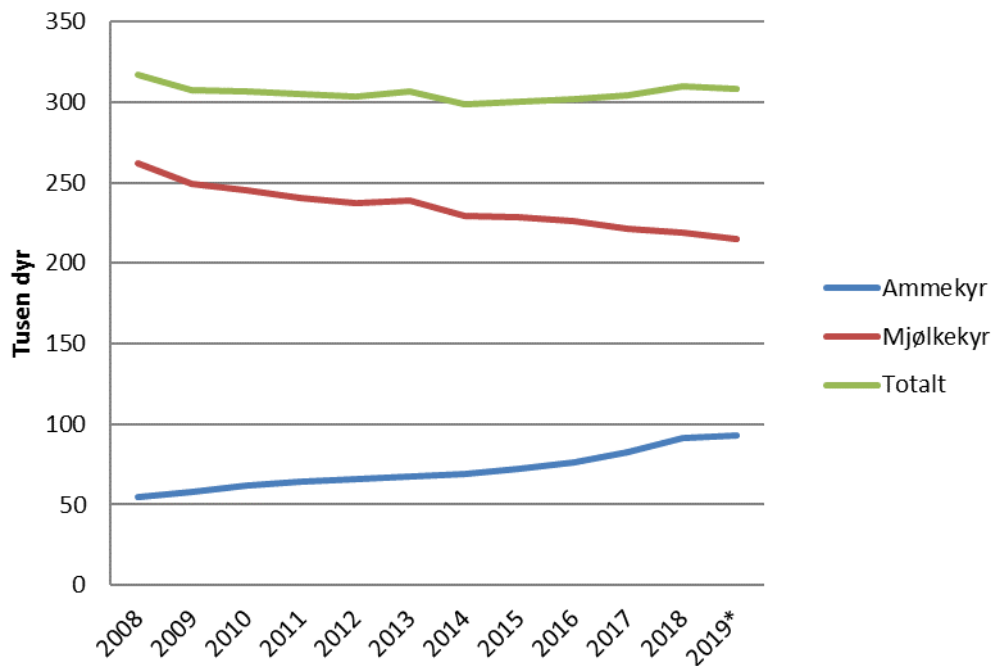
Det har vært, og er fortsatt interesse for å utvide og etablere ny ammekuproduksjon. Tidligere tiltak har stimulert til en økende interesse for produksjon av storfekjøtt, men det nærmer seg nå markedsdekning. Endringer i melkeproduksjonen vil påvirke kutallet.

4.3.1 Utviklingen i kutallet⁶

Tall fra søknad om produksjonstillegg pr. 1. mars 2019 viser en liten nedgang i mordyrtallet, og en reduksjon i total storfebestand fra 1. mars i fjor. Prognosen for 2020 viser en reduksjon i antall melkekyr og en økning i antall ammekyr som gir en total økning i antall storfe for 2020.

⁵ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

⁶ SSB- tabell 03802 Ammeku og tabell 03789 Melkeku per 1. januar

Figur.4.3-1 viser utviklingen i antall ammekyr, melkekyr og totalt fra 2008 til 2019⁷.

*Foreløpige tall

Besetningsstørrelsen har økt de siste ti årene for både ammekyr og melkekyr. I 2009 var det over 12 266 jordbruksbedrifter med melkekyr, mot 7 598⁸ i 2019. Samtidig har den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen økt fra 20,3 kyr til 28,3 kyr. I samme tidsrom har også antall jordbruksbedrifter med ammeku økt fra 4 920 til 5 499, mens den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen har økt fra 11,7 kyr til 16,9 kyr.

Kutallet varierer en del gjennom året, og særlig ammekutallet er høyere på sommeren enn på vinteren. Det er naturlig at særlig ammekuproduksjonen i stor grad nyttiggjør seg av beitesesongen. Det registreres fortsatt interesse for å etablere ammekuproduksjon, og utvidelse av driften hos eksisterende produsenter. Endringer i melkeproduksjonen som følge av avviklingen av Jarlsbergeksport ventes å gi økt antall ammekyr på melkebruk og økt kjøttproduksjon fra melkebesetningene.

4.3.2 Resultater for referansebruk nr. 8

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2019.

⁷ SSB tabell 03802 Ammeku og tabell 03789 Melkeku per 1. januar

⁸ Foreløpige tall for 2019

4.3.3 Dekningsbidrag i ammekuproduksjonen

Tabell 4.3.3-1 viser dekningsbidragskalkyler fra Nortura for bruk med 25 ammekyr. Dataene er for produksjon i sone 1⁹, og oppgitt i kroner per ku. Som det framgår er det noe bedre dekningsbidrag for tung rase som følge av høyere produksjonsinntekter. Kvalitetstilskuddet er beregnet inn i produksjonsinntekten.

Tabell 4.3.3-1 Dekningsbidrag for ammekuproduksjon, hhv. tung og lett rase.

	Tung rase 25 kyr ¹⁰	Lett rase 25 kyr ¹¹
Produksjonsinntekter	20 167	16 911
Variable kostnader	14 632	11 484
Dekningsbidrag 1	5 535	5 427
Tilskudd	12 863	12 713
Dekningsbidrag 2	18 398	18 140

Produksjonsinntektene for tung rase har gått ned 208 kroner siden våren 2019, mens for lett rase har derimot produksjonsinntektene økt med 508 kroner.

4.4 Langtidsutsikter storfe

De siste årene har Totalmarked registrert en reduksjon i forbruket av storfekjøtt pr capita. I perioden frem mot 2025 forventes det en fortsatt reduksjon i forbruket pr capita, men ikke i like stort omfang som de siste tre årene. I langtidsutsiktene legger Totalmarked til grunn at vi beholder det totale forbruket som i dag, men som i praksis innebærer en reduksjon pr capita på 0,7 % pr år.

Det er svært mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe, og dermed behovet for antall kyr fram mot 2025. Avvikling av Jarlsbergeksport og reduksjon i melkeproduksjonen vil få betydning for kjøttproduksjonen fremover. Totalmarked har gjennomført en spørreundersøkelse blant melkeprodusentene hva de vil gjøre dersom kvoten reduseres med 10 % de neste 3-5 årene. Resultatet av undersøkelsen viser at melkeprodusentene vil øke antall ammekyr tilsvarende behovet frem mot 2025.

⁹ Verdien av kjøttet er satt til forventet noteringspris i avtaleåret, inklusive diverse tillegg. Det er ingen distriktstilskudd.

¹⁰ Slaktevekter og -kvalitet: Ku – klasse O+/R-, 355 kg. Okse – klasse R+, 355 kg. Kvige – klasse R, 245 kg.

¹¹ Slaktevekter og -kvalitet: Ku – klasse O, 300 kg. Okse – klasse O+/R-, 330 kg. Kvige – klasse O/O+, 200 kg.

90 000 tonn tilgjengelig for norsk produksjon i 2025. Valgt alternativ for melkeytelse

Tilførsler av storfekjøtt (inkl. kalv) i tonn pr. år ved melkeytelse

8 150 kg

Antall ammekyr

Antall melkekyr	Meierilev. Mill. liter	Antall ammekyr						
		90 000	100 000	105 000	110 000	120 000	130 000	140 000
209 500	1 500	87 300	90 500	92 100	93 700	96 800	100 000	103 200
202 500	1 450	85 400	88 500	90 100	91 700	94 900	98 100	101 200
195 500	1 400	83 400	86 600	88 200	89 800	92 900	96 100	99 300
188 500	1 350	81 500	84 600	86 200	87 800	91 000	94 100	97 300
181 500	1 300	79 500	82 700	84 300	85 800	89 000	92 200	95 300

Figur 4.4-1 Behov for antall ammekyr gitt melkevolum og ytelse i melkeproduksjonen

Figur 4.4-1 viser behov for antall ammekyr gitt melkevolum og ytelse i melkeproduksjonen. Med et årlig kumelkbehov på om lag 1400 mill. liter er det estimert en salgsproduksjon lik det valgte alternativet for tilgjengelig engrossalg ved et ammekutall på om lag 110 000 som gir produksjon i 2025. Det er valgt en årlig økning i melkeytelsen på 0,5 prosent til 8 150 kg per årsku.

5 Sau og lam

Prognosen fra september viser en balanse i markedet for norsk sau/lam i 2019. Etter flere år med overproduksjon er det bygd opp et betydelig reguleringslager, og en liten underdekning i 2019 er ikke nok til å bringe markedet i balanse. Reguleringslageret ved inngangen til 2019 var på 3 036 tonn sau og lam. For 2020 er det prognosert en liten underdekning på 250 tonn sau og lam.

Det prognoseres en reduksjon i bestanden av sau og lam ved beiteslipp på om lag 3 % fra 2018 til 2019. Tilsvarende viser prognosen for 2020 en mindre reduksjon i bestanden, estimert til 0,5 %.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av sau- og lammekjøtt de nærmeste årene.

De siste årene har det vært nødvendig å bruke pris aktivt for å stimulere salget av sau og lam. Engrosprisen på sau, som har hatt størst reduksjon, er nå så lav at avregningsprisen til bonden er tilnærmet 0 kroner. I tillegg har det vært benyttet betydelig frysefradrag for å få redusert reguleringslageret. Med bakgrunn i signaler om avtakende etableringsvilje og at markedet nærmer seg balanse, ble Planlagt gjennomsnittlig engrospris på lam økt med kr 1,50 per kg for 2. halvår 2019.

Tidligere års jordbruksoppgjør og prisøkninger for sau og lam, samt flere programmer for å øke produksjonen landet rundt, er mye av årsaken til at det har vært økt etableringsvilje i næringen og økt produksjon. Prisreduksjoner har hatt som mål å kjøle ned veksten i produksjonen, men sau og lam er også den kjøttproduksjonen hvor tilskudd utgjør størst andel av totalinntektene. Signalene nå er at etableringsviljen er avtakende.

Prognosen for 2020 tilsier at markedet nærmer seg balanse, men det preges fortsatt av store lager etter flere år med overskudd. Det er utfordringer med salget utenom sesong, og det er spesielt utfordrende å få omsatt sau. Samtidig som mye kjøtt skal ut fra lager, er det lite slakting i 1. halvår. I denne situasjonen anbefales ingen prisendring i kommende prisperiode.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam holdes på dagens nivå med kr 66,10 per kilo for første halvår 2020.

5.1 Marked og priser

I 2019 er det balanse i markedet for sau og lam når en ser det under ett, men det produseres fortsatt for mye sau. Det var drøyt 3 000 tonn med sau og lam på reguleringslager ved inngangen til 2019.

Prognosen for sau og lam viser at vi kan forvente en liten lagernedbygging i løpet av 2019. Problemene er ikke over for sauene, selv om det forventes et lite underskudd på 250 tonn isolert for 2019. Reguleringslageret har en større beholdning enn det som trengs for å dekke underskuddet. Det er fortsatt særlig sauene som er utfordrende.

Figur 5.1-1 viser utviklingen i produksjon og engrossalg av sau og lam fra 2009. Etter mange år med underdekning har Norge vært mer enn selvforsynte med sau og lam fra høsten 2015. I 2019 forventes markedet å være i balanse, mens det prognoseres en liten underdekning i 2020.

Figur 5.1-1 Utvikling i produksjon inkl. kvoteimport og engrossalg av sau/lam fra 2009- 2020. Importkvoter 2018: Island 600 tonn, WTO 206 tonn og anslag på 100 tonn SACU-kvote.
*Prognose

5.1.1 Markedssituasjonen i 2019

Fra 2016 har salgsproduksjonen vært større enn engrossalget og overskuddet har havnet på reguleringslager.

Ved inngangen til 2019 var beholdningen av sau og lam på reguleringslageret på 3 037 tonn, hvorav 1 394 tonn lam og 1 643 tonn sau.

Det er prognosert en reduksjon i tilførslene av lam på 6 prosent. Bestanden av lam ved beiteslipp er om lag 3 prosent lavere enn på samme tidspunkt i fjor. Det forventes en liten økning i slaktevektene sammenlignet med 2018. Engrossalget prognoseres 5 prosent ned sammenlignet med 2018. Prognosen viser balanse i markedet for lam isolert for 2019. Ved inngangen til slaktesesongen var det fortsatt 500 tonn lam på reguleringslager. Det til tross for at salget har vært kraftig stimulert ved bruk av frysefradrag for å senke prisen på frossne lam.

For sau viser prognosen en reduksjon i tilførslene på 5 prosent, mens engrossalget er forventet å reduseres med 2 prosent. Også for sau viser prognosen tilnærmet balanse i 2019, men det er viktig å merke seg at det er et resultat av at salget har vært til dels kraftig stimulert gjennom prisavslag ved salg fra reguleringslager.

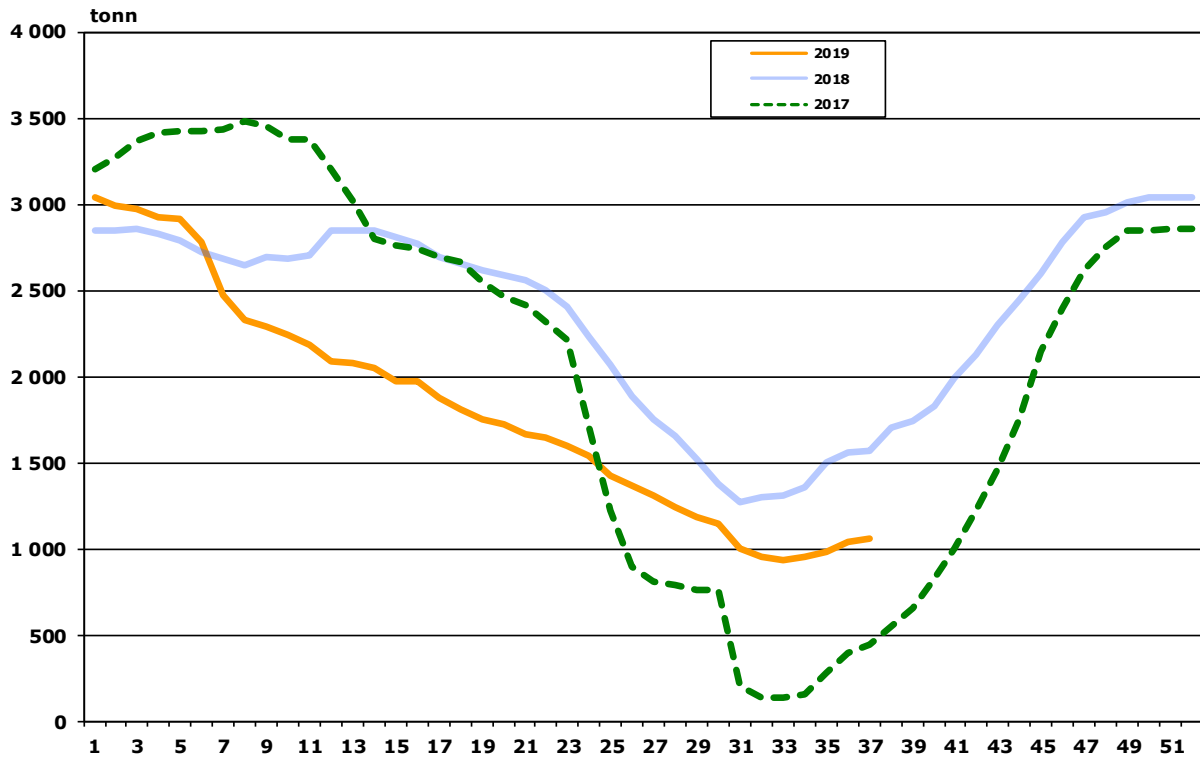
5.1.2 Prognosen for 2020

For 2020 viser prognosen et underskudd av lam 600 tonn og overskudd av sau på vel 300 tonn. Reguleringslager kommer i tillegg. Salget er prognosert til å øke med 2,7 prosent for lam og reduseres med 7 prosent for sau.

Etter flere år med vedvarende overskudd av sau viser prognosen for 2020 at vi fortsatt har utfordringer med overskudd av sau. Oppfordringen til sauebønderne om å redusere påsett og beholde søyene lenger er svært viktig for å bedre balansen mellom sau og lam. For lam viser prognosen en underdekning på om lag 600 tonn i 2020. Det forventes en reduksjon i produksjonen på 0,5 %, mens det prognoseres at engrossalget skal ha en økning på 3 % i 2020. Med denne prognosen ligger det an til en lagernedbygging i løpet av 2020.

5.1.3 Reguleringslager

Beholdningen på reguleringslageret var på 3 036 tonn ved inngangen til året med en fordeling på 1 393 tonn lam, 163 tonn ung sau og 1 480 tonn sau. Det har vært et jevnt uttak fra lageret gjennom våren og sommeren og ved inngangen til ny slaktesesong var beholdningen ned i 932 tonn, hvorav 563 tonn lam og 369 tonn sau. Figur 5.1-2 viser oversikt over beholdningen av sau og lam på reguleringslager per uke fra 2017 til og med uke 37 2019.

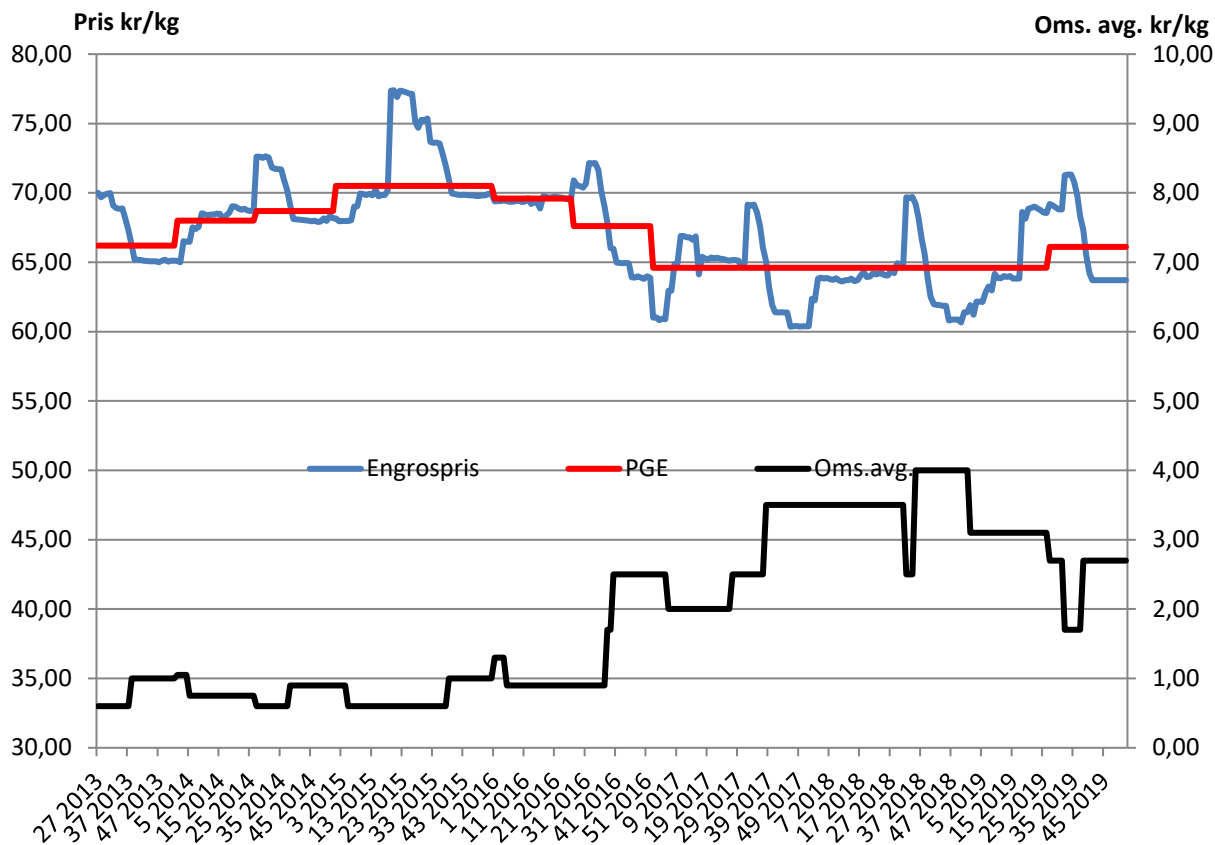

Figur 5.1-2 Reguleringslager lam per uke fra uke 1 2017 til uke 37 2019.

5.1.4 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Fram til andre halvår 2015 var det en betydelig prisøkning på lam. På grunn av markedssituasjonen ble den planlagte gjennomsnittlige engrosprisen redusert fram til 2017 og var deretter uendret i to og et halvt år. For 2. halvår 2019 ble så engrosprisen økt igjen. Bakgrunnen for prisøkningen var bedre balanse i markedet og avtakende etableringsvilje.

Det er store sesongvariasjoner i prisnivået på engrospris, som er naturlig ved en sesongbasert produksjon. Prisen er høy sommer/tidlig høst for å få flere lam til slakt tidligere i sesongen. Figur.5.1-3 viser utviklingen i målpris/PGE, oppnådd pris og omsetningsavgift for de siste årene for lam. Prisprognose fra uke 38 i 2019.

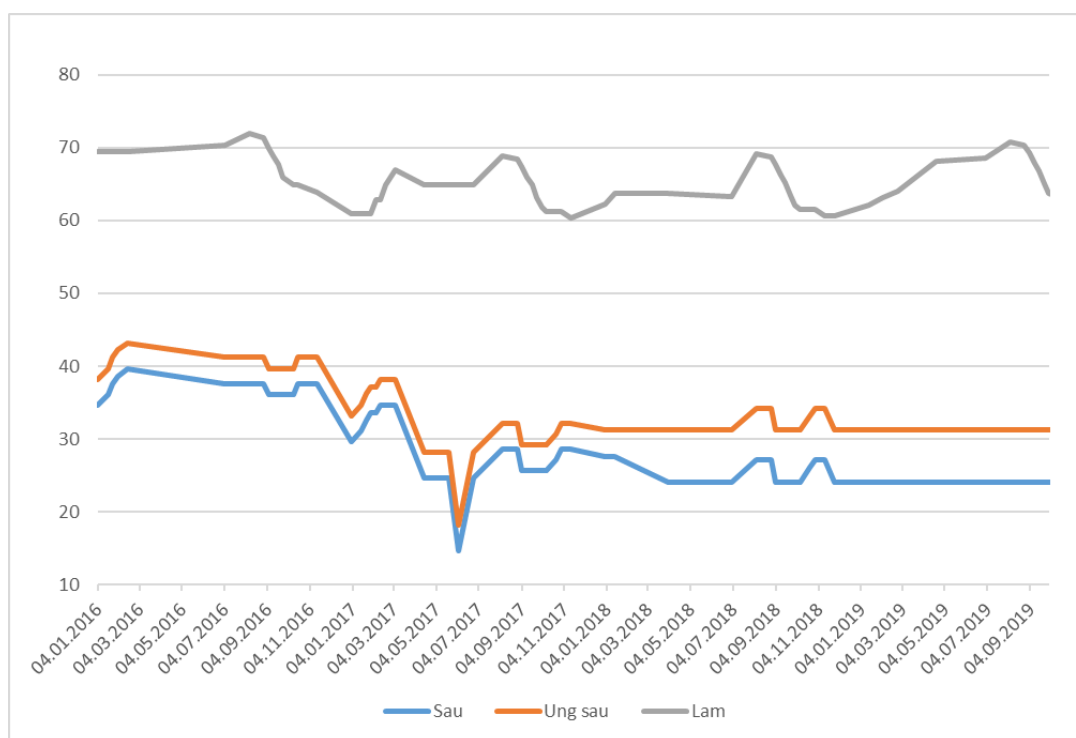

Figur.5.1-3 Utviklingen av målpris/engrospris/omsetningsavgift for lam fra uke 27 2013 – uke 52 2019

5.1.5 Prisutvikling på sau

Sau utgjør om lag 20 % av totalproduksjonen av sau og lam. Det er fortsatt et svært krevende marked for sau. Hovedmengden av sau går til bearbejdede produkter som spekemat og industriprodukter. Dette er produkter som de senere årene har fått redusert volum. Samtidig har salget av rent kjøtt fra sau stanset mer eller mindre opp.

Figur .5.1-4 viser utviklingen i engrospriser for lam, ung sau og sau fra januar 2016 til og med september 2019. Det har vært en nedgang i pris fra sesongen 2015 til 2017, som følge av stor overproduksjon. Prisen ble presset ned for å hindre nyetablering og ytterligere slakting. Prisen brukes som et verktøy til å påvirke slaktingen, og vil derfor justeres for å stimulere til slakt utenom ukene med størst lammeslakting. Sammenligner man gjennomsnittsprisen er det en nedgang på 2,6 kroner på sau fra 2017 til 2018, mens ung sau og lam er relativt lik. Prisen på lam har økt i 2019, men er uendret for ung sau og sau.

Figur .5.1-4 Utviklingen i engrospris for lam, ung sau og sau fra januar 2016 til og med september 2019.

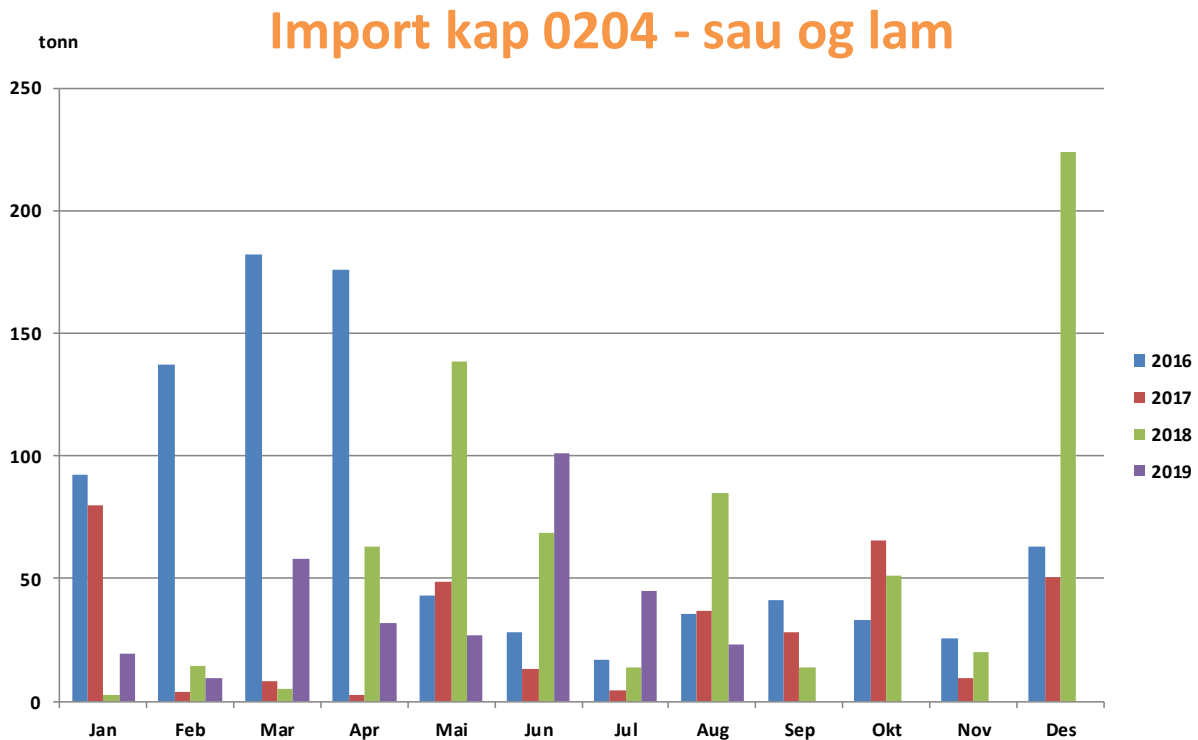
Prisreduksjonen på sau må sees i sammenheng med det store reguleringslageret på sau, og behovet for å få fart på salget av sau. Økt prisdifferanse til lam ventes også å bidra til at sau i større grad foretrekkes som råvare inn i produkter der det i dag benyttes lam.

I tillegg til at engrosprisen er redusert, har Omsetningsrådet godkjente bruk av ekstraordinært frysefradrag på sau opp til 30 % av engrospris i 2018 og 2019, samt at noen partier av sau har vært solgt med ytterligere prisreduksjon pga. kort holdbarhet. Dette har bidratt til å øke salget av sau, men det er usikkert om forbruket øker som følge av det, eller om kjøttet blir lagt på industriens egne lager og i neste omgang reduseres etterspørselen etter ferske slakt i sesongen.

Etter de siste prisreduksjonene på sau er avregningsprisen til bonde er nå i praksis et null-oppgjør.

5.1.6 Import av sau og lam

Figur.5.1-5 viser importen av ferskt og fryst saue- og lammekjøtt fra 2016 til og med august 2019. Importen i 2018 var på 698 tonn, mot 351 tonn i 2017. I 2017 var det betydelig overproduksjon, og derfor er importtallene for 2017 lavere enn normalt. Til og med august 2019 er det importert 314 tonn. Det som importeres av sau og lam er hovedsakelig fra Island.

Figur.5.1-5 Importen av ferskt og frossent saue- og lammekjøtt fra januar 2016 til august 2019

5.1.7 Verdensproduksjon og handel med saue- og lammekjøtt^{12 13}

Sau og lam er en liten husdyrproduksjon i verdenssammenheng, og utgjorde i 2018 rundt 4,5 % av verdens samlede kjøttproduksjon. I 2019 anslår FAO en produksjon ca. 15 millioner tonn, opp 0,4 % fra året før. Over 80 % av denne produksjonen finner sted i utviklingsland. Produksjonsveksten er relativt liten sett på enkeltland, drevet av en noe høyere produksjon i Australia, India, Kina, Pakistan og New Zealand.

Kina var verdens største produsent av saue- og lammekjøtt i 2018, og stod for nesten en tredjedel av den samlede produksjonen. Kina var også verdens største importør av saue- og lammekjøtt i 2018, med en anslått import på om lag 319 tonn. Dette var en økning på mer enn 14 % fra året før.

¹² FAO Food Outlook 1. July 2018 og May 2019

¹³ EU Commission. Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019:

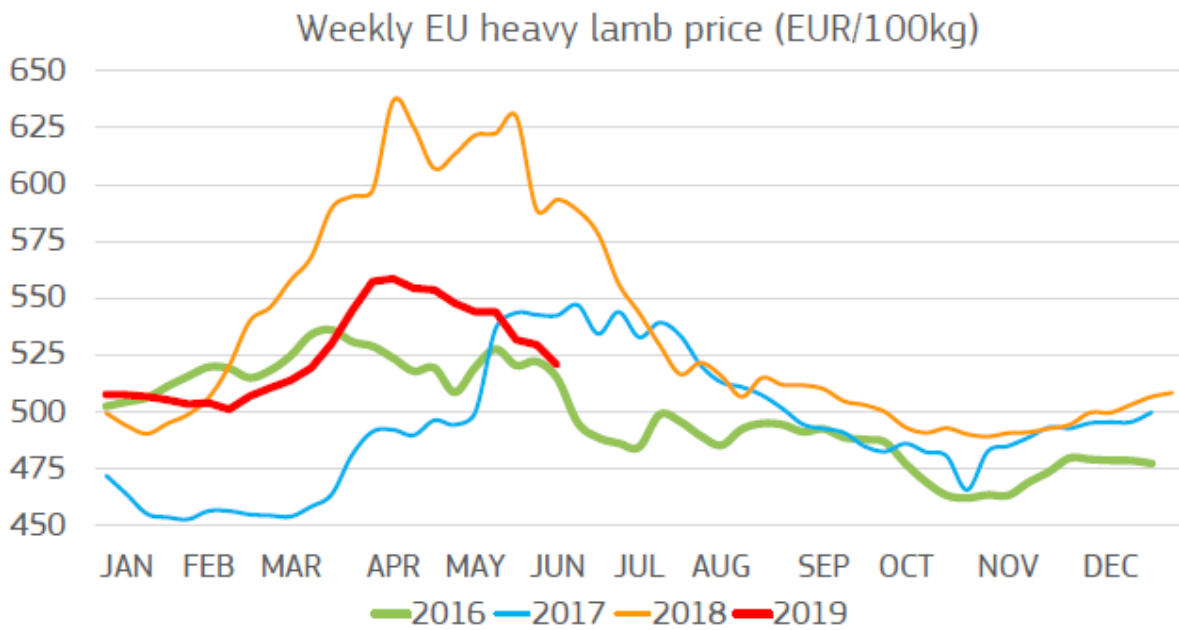
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-short-term-outlook-summer-2018_en.pdf

Australia og New Zealand står for det aller mest av eksporten av sau og lam. Anslag fra FAO viser at eksporten derfra utgjør 85 % av verdens eksport i 2019.

I EU forventes en liten økning i produksjonen av saue- og lammekjøtt i 2019 sammenlignet med 2018. Økningen skyldtes en kombinasjon gunstige værforhold og at flere søyer bedekkes. Til tross for høyere produksjon ventes likevel en reduksjon i slaktingen på 1 %. Det har sammenheng med en økning i eksporten av levende dyr.

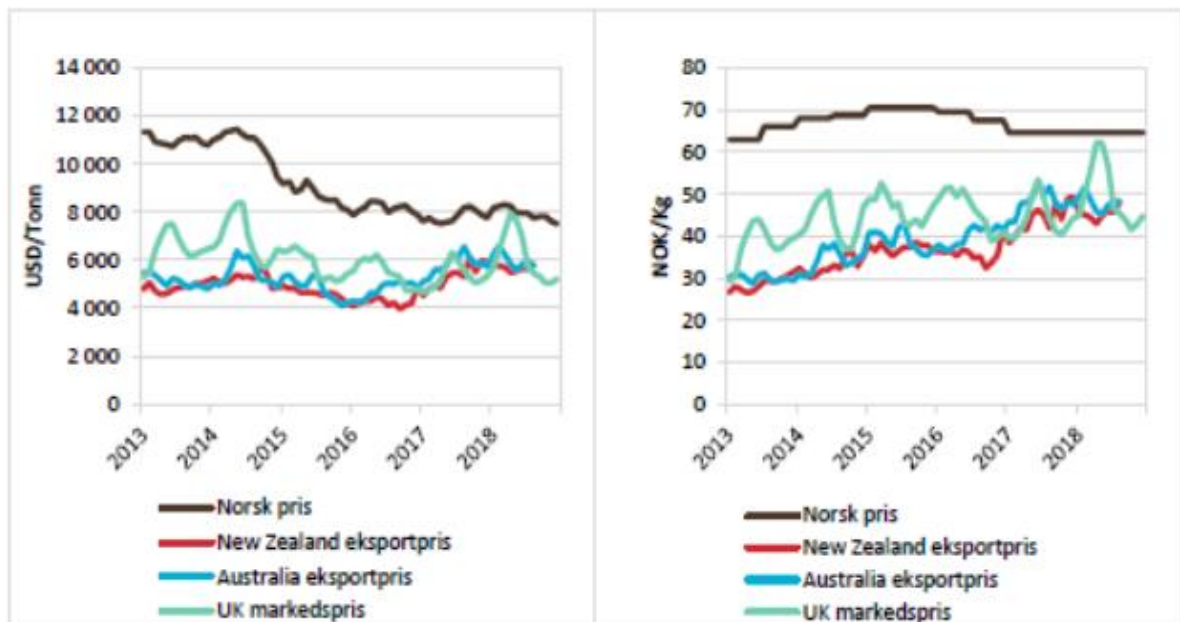
I perioden januar til mai 2019 sank EUs import av saue- og lammekjøtt med 19 %, bl.a. hovedsakelig pga. økning i eksporten fra New Zealand til Kina, samt at valutaen svekket seg mot New Zealand dollar. Eksporten av saue- og lammekjøtt fra EU er relativt stabil, bare 1 % ned hittil i 2019. Stor nedgang i eksporten til Hong Kong er kompensert med eksport til andre destinasjoner. Eksporten av levende sau har økt med 25 % så langt i år, grunnet økt etterspørsel fra Libya og nye destinasjoner som Iran og Saudi Arabia.

Figur.5.1-6 viser utviklingen i prisene i EU fra og med 2014 til og med april 2019. Som i Norge varierer prisene mye gjennom året, men i år har prisen for tunge lam ligget langt over gjennomsnitt for årene 2014-2018 fra januar til juli. Deretter har den falt betraktelig, til rundt gjennomsnittet i juli og august. FAOs prisindeks viser en økning på rundt 17 % samlet for hele året, drevet først og fremst av en sterk importetterspørsel fra Kina. 2019 startet med relativt stabile priser rundt gjennomsnittet, men i mars og april har det vært en økning i pris.

Figur.5.1-6 Prisutvikling for lammekjøtt i EU (tunge lam) fra 2014 t.o.m. juni 2019

Figur 5.1-7 viser utviklingen i verdensmarkedsprisene på saue- og lammekjøtt. Utviklingen er illustrert i både US dollar per tonn og i Norske kroner per kilo for å vise effekten av valutakursendringer.

Figur 5.1-7 Utviklingen av internasjonale priser fra 2013- 2018¹⁴.

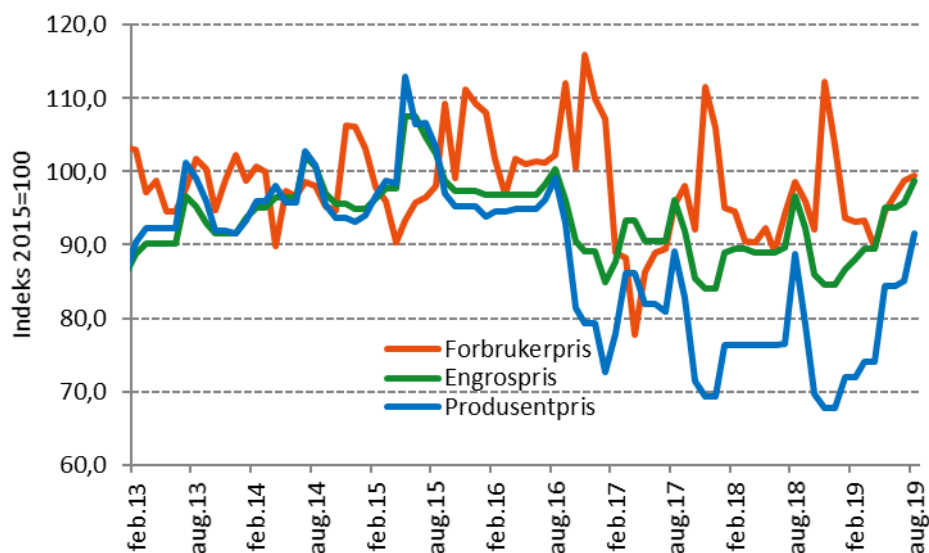
¹⁴ https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/kjott-ull-og-skinn/marked-og-pris/publikasjoner/_attachment/73785?_ts=16952849330&download=true

5.2 Prisdannelse etter engrosprispunktet sau og lam

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike deler av dyret, og prisutviklingen i forbrukermarkedet samsvarer ikke med engrosprisen. Dette må hensyntas ved vurdering av engrosprissetting og mulighetsrommet ved prissetting på de ulike stykningsdelene.

5.2.1 Butikkpriser sau og lam

Figur.5.2-1 viser engros-, produsent- og forbrukerpris for lam. I 2017 var forbruker- og produsentprisene lavere enn tidligere år. Produsent- og engrosprisene har hatt en økning i 2019, men er fremdeles på et lavere nivå enn tidligere. Årsaken er at det har vært produsert med enn behovet for å dekke markedet, noe som har ført til store overskudd på reguleringslager. Forbrukerprisen styres i større grad av sesongvarianter og kampanjer, spesielt i forbindelse med påske og jul.

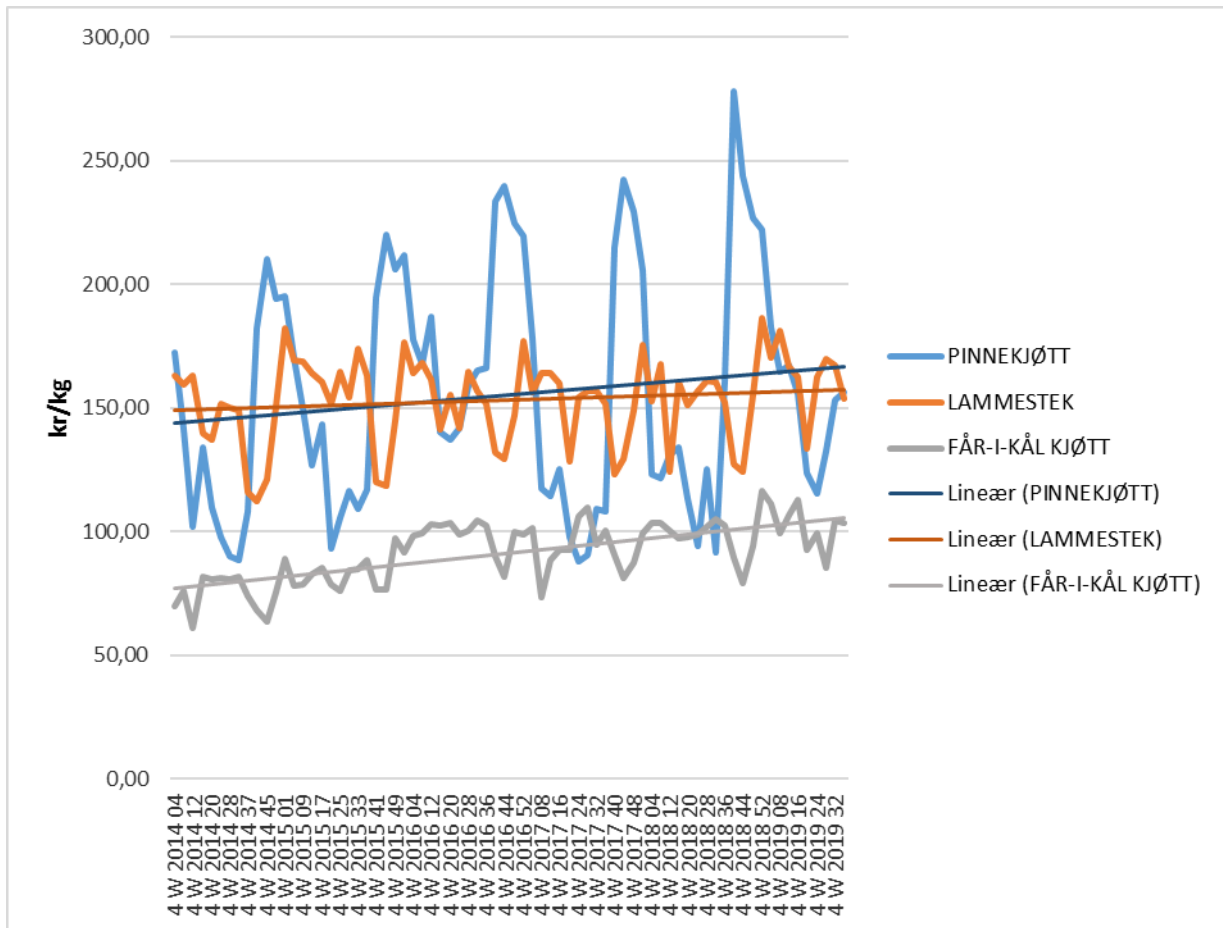
Figur.5.2-1 Engrospris, produsentpris og forbrukerpris for lam fra januar 2013 til august 2019¹⁵.

Prisen på lammestek varierer også gjennom året, men høyest pris rundt jul. Prisen på fårrikål har hatt mindre variasjon gjennom året, og det er en jevn gjennomsnittlig prisøkning.

Pinnekjøtt er et sesongprodukt med store prisvariasjoner. Prisen er høyest rundt juletid.

Figur.5.2-2 viser verdien av saue- og lammekjøtt i dagligvaren fordelt på produkttype, i kroner per kilo fra uke 1 i 2014 til uke 32 i 2019.

¹⁵ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

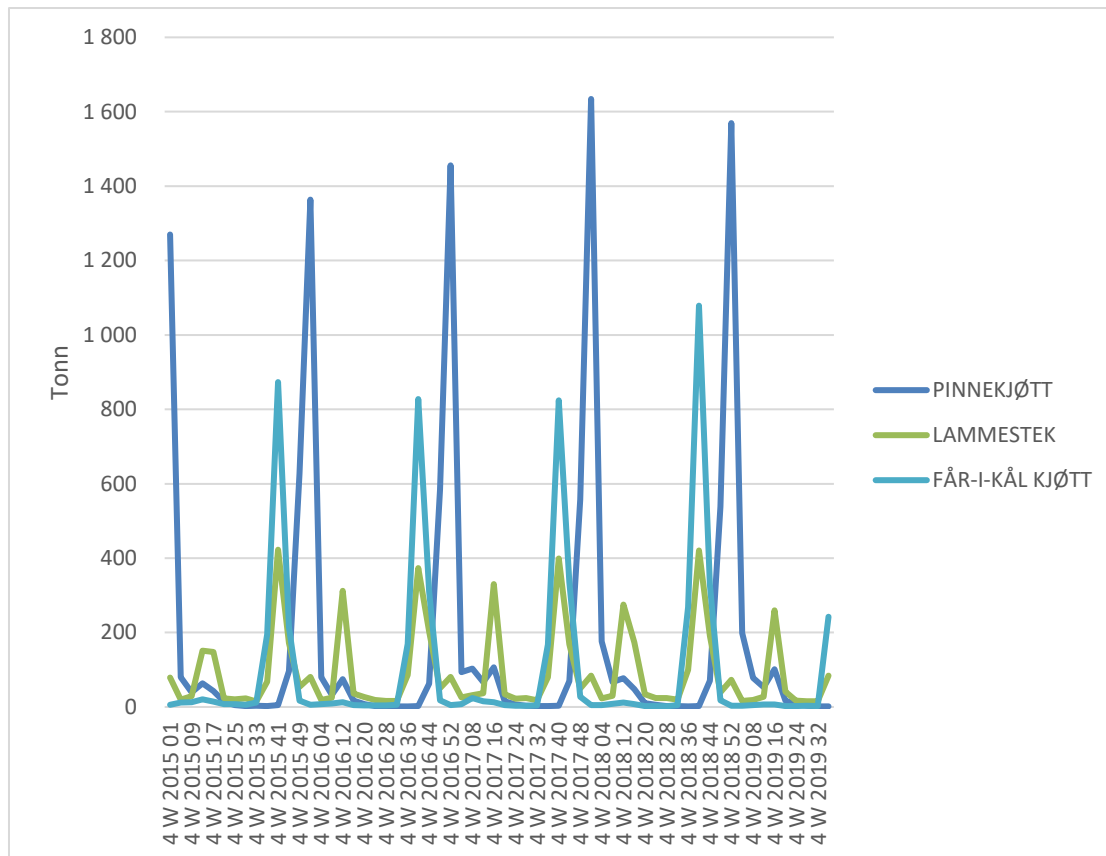

Figur.5.2-2 Verdien av saue- og lammekjøtt i dagligvaren fordelt på produkttype, i kr/kg, fra uke 1 2014 til uke 32 2019

Dersom en ser på trendlinjene tilbake til 2013 og frem mot 2019, er det tydelig at prisen på lammestek har endret seg lite, mens pinnekjøtt og fårrikål har hatt en økning.

Gjennomsnittsprisen på pinnekjøtt har hatt en økning på rundt 10 kroner fra 2017 til 2018, mens fårrikål har økt med om lag 5 kr i samme periode.

Figur 5.2-3 viser omsetningen av lam i dagligvarehandelen fra uke 1 i 2015 til uke 32 i 2019. Det er ikke overraskende at hovedmengden av volum selges i korte perioder. Etter flere år med fallende salg av fårrikålkjøtt var det en liten økning i 2018 sammenlignet med 2017. Det har vært en økning i salget av pinnekjøtt siste årene, selv om prisen har økt jevnt, men i 2018 ble trenden brutt da det var en liten nedgang fra året før. Salget av lammestek har vært ganske stabilt i perioden.

Figur 5.2-3 Omsetning i dagligvarehandelen i volum for de ulike produktene av lam fra uke 1 2015 til uke 32 2019.

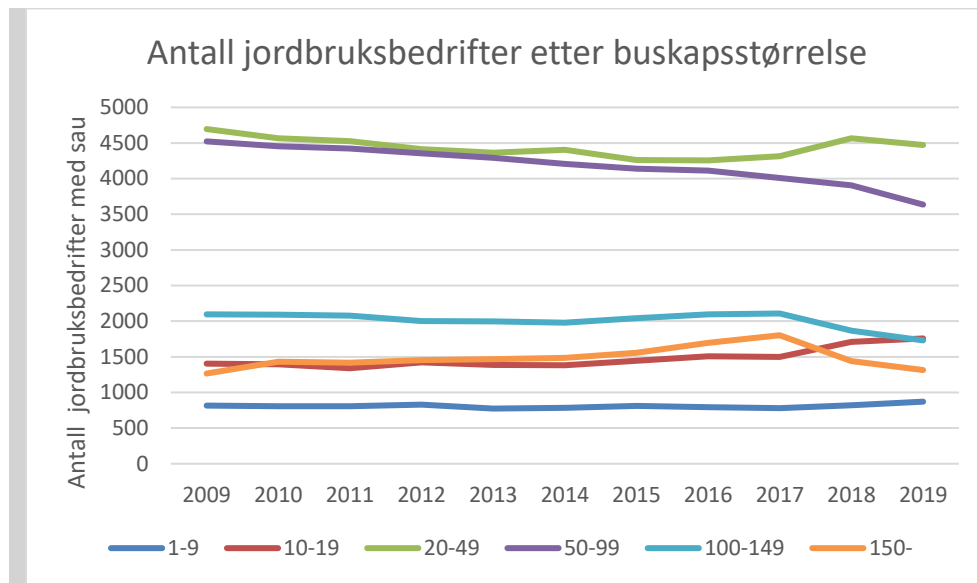
5.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det har vært stor etableringsvilje i næringen, som nå har stagnert og snudd til nedgang i antall sauebruk. Det har også skjedd en betydelig strukturendring, men den har også stagnert siden det minker mest på de større sauebrukene, og andelen av sauen som står på større sauebruk går ned. Det har vært en nedgang i antall vinterfôra sau de to siste årene. Sau og lam er den kjøttproduksjonen hvor tilskudd utgjør størst andel av totalinntektene, og er avgjørende for økonomien på sauebruket. Tilskuddene sin del av totalinntekten har vært forholdsvis stabil de to siste avtaleårene.

5.3.1 Utviklingen i sauetall og struktur

Figur 5.3-1 viser at antall bruk med sau hadde en jevn nedgang fram til 2015. Fra 2015 og fram til og med 2017 ble det tre år med øking i antall sauebruk. I 2018 og 2019 er det derimot en stor nedgang i antall sauebruk. På to år har det slutta 735 jordbruksbedrifter med sau. Det er 5,1 % av alle som hadde sau i 2017. Vi ser at det minker mest på de største sauebrukene, mens det øker med mindre sauebruk. Det kan bety at mange store gir seg med sau, men også at en del større sauebruk har redusert sauetallet og trapper ned, eller starter opp med f.eks.

storfe. Tørken i 2018 var nok også en viktig årsak til at mange reduserte sauetallet sitt. Nortura har også oppfordret til å redusere produksjonen på grunn av overproduksjon.

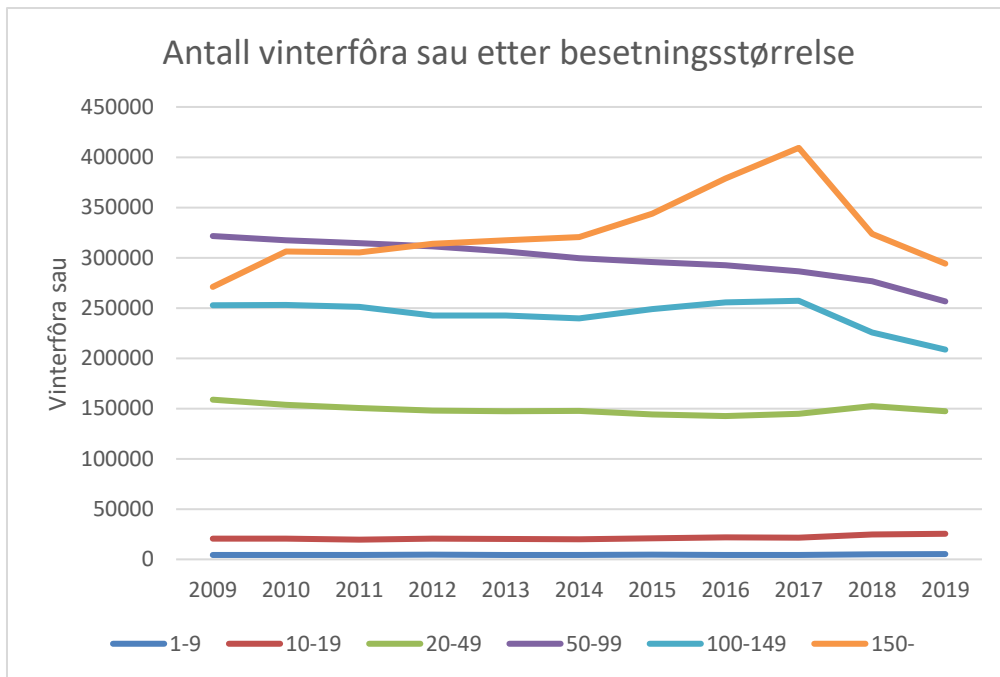

Figur 5.3-1 Antall jordbruksbedrifter med vinterfôra sau fra 2008- 2019, fordelt på besetningsstørrelse¹⁶.

*Foreløpige tall

Figur 5.3-2 viser utviklingen i antall vinterfôra søyer fordelt på besetningsstørrelse fra 2009 til 2019. Sauetallet har også gått betydelig ned i 2018 og 2019. En viktig årsak er endring i telledato fra 1. januar til 1. mars i 2018. Ca 55 000 sau/ung sau ble vanligvis slaktet i perioden 1. januar til 1. mars i perioden med telledato 1. januar. Etter flytting av telledato, slaktes det ca 5000 sau/ung sau i samme periode. Vi må derfor korrigere for dette. Det har likevel vært en betydelig nedgang i sauetallet de to siste årene. I Nortura Totalmarked sine prognoser for sau er nedgangen prognosert med 5,2 % fra 2017 til 2019. Det er hos de største produsentene det minker mest med sau. Likevel står det mest sau i besetninger med over 150 vinterfôra søyer. I 2019 utgjorde dette en andel på 31 % av all sau i Norge.

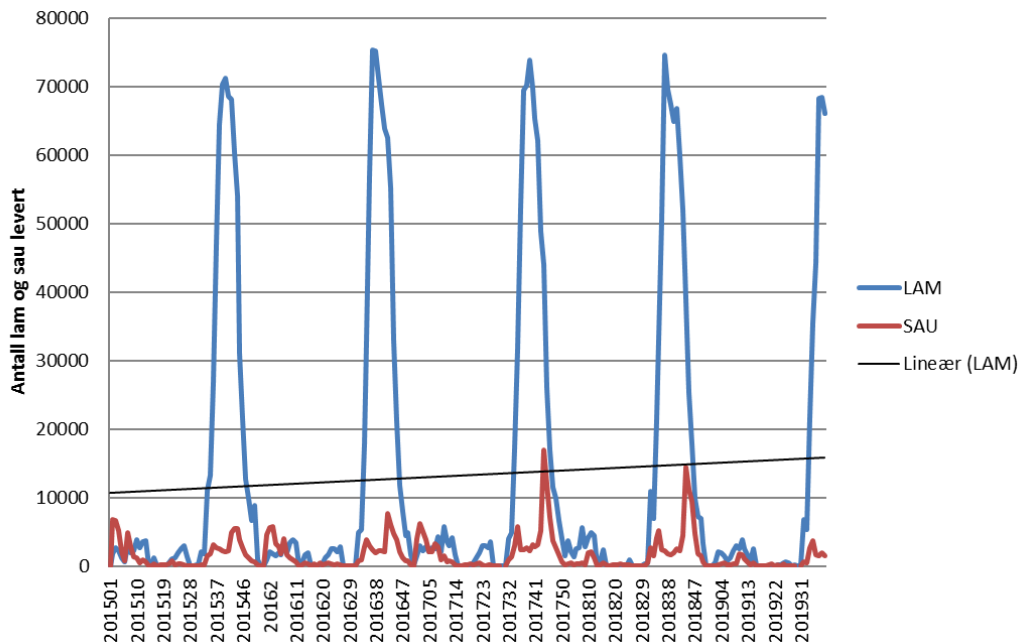
¹⁶ SSB tabell 03803: Vinterfôra sauer per 1. januar, etter buskapsstorleik 1998 – 2019

Figur 5.3-2 Antall vinterfôra sauer fra 2008 – 2019, fordelt på besetningsstørrelse¹⁷

Figur 5.3-3 viser variasjonen i levering av lam og sau til slakt fra 2015 til og med 2018.

Gjennomsnittlig planlagt engrospris settes for et halvt år om gangen, hvor det altså er svært begrenset med slakt i det første halvåret hvert år.

Figur 5.3-3 Variasjonen i levering av lam og sau til slakt fra 2015 til 2019¹⁸.

¹⁷ SSB tabell 03803: Vinterfôra sauer per 1. januar, etter buskapsstorleik 1998 – 2019

¹⁸ Sau til slakt er summen av kategorien ung sau og voksen sau, hentet fra Nortura Totalmarked

5.3.2 Referansebruk 3¹⁹

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2019.

5.3.3 Dekningsbidrag for sauebrukene

Utgangspunktet for de økonomiske vurderingene her er Norturas dekningsbidragskalkyle for et sauebruk med 130 vinterfôrede sauer. Utgangspunktet for å velge et bruk med 130 sauer er at dette tilsvarer om lag 1 årsverk i de ulike referansebrukene Nibio har for rene sauebruk. Ut fra tall fra SSB, har et gjennomsnittlig sauebruk i Norge i dag 68 vinterfôra sauer.

Beregningene forutsetter at bruket ligger i arealtilskuddssone 5A og distrikttilskuddssone 2. 94 % av lamma er klasse O⁺ eller bedre²⁰. Avdråttene per sau er satt til omtrent det samme som et gjennomsnittlig medlem i Sauekontrollen.

Tabell 5.3.3-1 Oversikt over dekningsbidraget til et sauebruk med 130 vinterfôra sauer²¹.

	2018/2019	2019/2020
Produksjonsinntekter ⁶⁴	1 608	1 699
Variable kostnader	1 334	1 349
Dekningsbidrag 1	274	350
Tilskudd	2 657	2 783
Dekningsbidrag 2	2 931	3 133
Hele bruket:	381 065	407 248

I 2019/2020 utgjør produksjonsinntektene²² om lag 38 % av inntektene, 1 % mer enn året før. De to siste årene tilskudda sin andel av totalinntektene økt på grunn av nedgang i avregningspris på sau og lam.

¹⁹ Referansebruk 3 består i 2019 av bruk med 171 vinterfôra sau.

²⁰ Middel i Nortura i 2018. Beregningene er gjort med reelle priser og tillegg fra Nortura. Det er gjort forutsetninger om framtidig prisutvikling og skinnverdi. For 2018/2019 er det brukt reelle priser på slakt. Inkludert i produksjonsinntekter er grunntilskuddet og ulltilskuddet.

²¹ Beregningene forutsetter at bruket ligger i arealtilskuddssone 5 og distrikttilskuddssone 2. 94 % av lammene er klasse O⁺ eller bedre.

²² Inkludert grunntilskudd og ulltilskudd.

5.4 Langtidsutsikter sau og lam

Etter en økning i sau- og lammetallet ble underskuddet fra høsten 2015 snudd til overdekning av norskprodusert vare. For 2020 er det prognosert en salgsproduksjon på om lag 24 800 tonn. Dette er 300 tonn høyere enn det valgte alternativet for tilgjengelig salg i år 2025. Altså volumfast som gjeldende prognose for 2020. Det er forutsatt inntak av gjeldende importkvoter. Hele importtaket fra SACU-land på 530 tonn (omregnet m/bein) har aldri blitt tatt inn og er lagt inn som en sikkerhetsmargin her. Det kan være nødvendig med en sikkerhetsmargin på grunn av ulike markeder for sau og lam.

Det synes ut i fra disse forutsetningene ikke å være rom for økning i produksjonen av sau- og lammekjøtt de nærmeste årene. Det er oppfordret til en nedgang i søyetallet, og i tillegg forsøke å holde sauene lenger for å få en bedre tilpasset fordeling mellom saue- og lammekjøtt.

6 Egg

Generelt har det flere år vært overkapasitet og store reguleringskostnader i eggproduksjonen. I 2018 ble det, etter førtidsslakting tilsvarende om lag 775 tonn ikke-produserte egg, om lag markedsbalanse. I 2019 er det, etter at om lag 740 tonn egg blir fjernet med førtidsslakting, prognosert en overdekning på om lag 700 tonn. For 2020 viser prognosen per september 2019 et overskudd på ca. 2.100 tonn egg.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av egg de nærmeste årene.

Økonomien i eggproduksjon har i lengre tid vært svært presset på grunn av reduserte priser. Eggprisene har blitt redusert i løpet av 2019; både for egg fra burhøner og frittgående høner.

Bestillinger fra handelen og industrien er nå primært egg fra frittgående høner. I september 2019 produseres cirka 83 % av egg fra frittgående høner, og etterspørselen blir etter hvert bedre dekket. For andre halvår 2020 forventes at 88 % av eggene er fra frittgående høner, og i juni 2020 prognoseres 90 %. Fra 2020 blir etterspørsel etter buregg svært lav.

Ved fastsettelse av planlagt gjennomsnittlig engrospris må det vises varsomhet med å øke prisene mot et nivå som stimulerer til nyetablering i næringa. Det er viktig at en unngår en ukontrollert oppbygging av produksjonskapasitet. Dette tilsier en varsomhet med prisøkninger. Samtidig må det gis signaler om at produsenter med miljøinnredning må omstille produksjonen til frittgående løsninger i takt med endrede markedskrav.

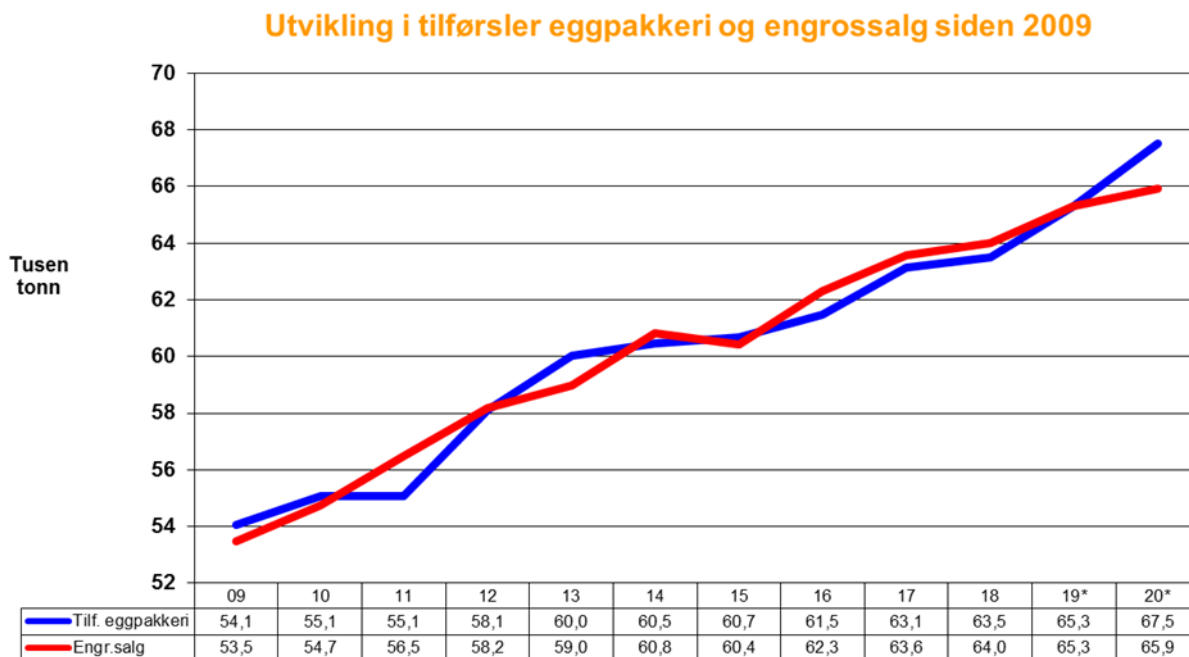
Med overproduksjon er det ikke grunnlag for å øke eggprisen, men samtidig gir den betydelige økningen av dyrere egg fra frittgående høner et høyere samlet prisuttak. **For å holde prisen uendret, er det dermed nødvendig med en tilpasning av planlagt gjennomsnittlig engrospris. Dette kan betraktes som en teknisk justering.**

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg økes med kroner 0,10 per kilo til kroner 19,50 per kilo for første halvår 2020. Egg fra miljøinnredning reduseres med kr 0,10 per kilo.

6.1 Marked og pris

For 2020 er det prognosert et overskudd på 2 100 tonn egg. Overskudd av egg fra høner i miljøbur er den største utfordringen for eggmarkedet. På bakgrunn av markedets krav må produsenter med miljøinnredning omstille produksjonen til frittgående løsninger.

Figur6.1-1 viser utviklingen i tilførsler til eggpakkeri og engrossalg av egg. I 2018 og 2019 har tilførselen vært høyere enn engrossalget av egg.

Figur6.1-1 Utvikling i tilførsel eggpakkeri og engrossalg av egg fra 2009 til 2020.
*prognose september 2019

6.1.1 Markedssituasjonen 2019

For 2019 er det, etter førtidsslaktning tilsvarende om lag 740 tonn ikke-produserte egg, prognosert en overdekning på om lag 700 tonn for året. Tilførslene ventes å øke med 3 %, mens salget prognoseres økning på 2 % fra året før.

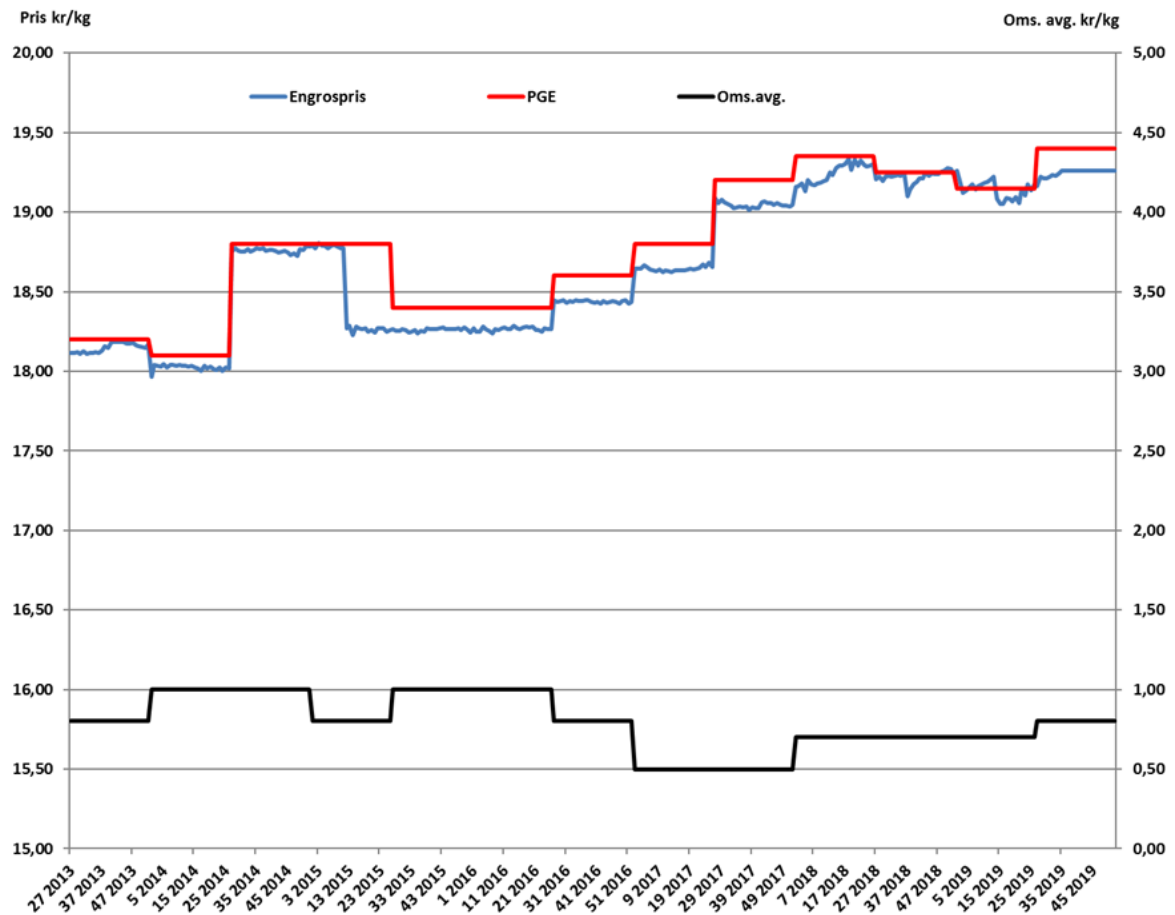
Faktiske tall for klekte kyllinger av verperase og prognosene for klekkingene gir en gjennomsnittlig økning i antall verpehøner på om lag 4 % i 2019 og ytterligere 2 % i 2020.

6.1.2 Prognosen for 2020

For egg prognoseres det et overskudd på 2 100 tonn i 2020, inkludert import ev 500 tonn egg. Bak det prognoserte overskuddet ligger en økning i tilførslene på vel 3 % sammenlignet med 2019, mens engrossalget forventes å øke med 1 %. Det er fortsatt betydelig overkapasitet i eggneringen. Markedsrommet for egg fra burløsninger blir stadig mindre og næringen står overfor en ytterligere omstilling til frittgående høner.

6.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Figur 6.1-2 viser utviklingen i målpris, planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE), oppnådd engrospris og omsetningsavgift. Prisprognose fra uke 41 i 2019.

Figur 6.1-2 Utviklingen av målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd engrospris og omsetningsavgift for egg fra uke 27 2013 til uke 45 2019.

Fra andre halvår 2018 ble PGE nedjustert, og prisreduksjonen er tatt ut på egg fra høner i bur med miljøinnredning. Andelen egg fra frittgående høner øker mye slik at PGE andre halvår 2019 ble økt til kr 19,40 per kg egg. Økningen var i realiteten en ren teknisk justering på grunn av forventet økt andel egg fra frittgående høner til en høyere pris enn egg fra høner i miljøinnredning.

Fra juli 2019 er omsetningsavgiften økt til 80 øre per kilo egg for dekke behov til markedsregulering.

6.1.4 Markedsutviklingen for egg

Fra 2012 ble det forbud mot å holde høner i tradisjonelle bur. Alternativene ble da miljøberikede bur eller frittgående systemer. Fordelingen var i de nærmeste årene tilnærmet lik på frittgående høner og høner i miljøbur.

Eggsektoren preges av svært tydelige markedskrav fra sentrale aktører om egg fra frittgående høner, og det fører til behov for utfasing av eggproduksjon i miljøbur. Markedssignalene om behov for frittgående er dramatisk forsterket og entydige bare de siste månedene.

For den enkelte butikkjede er situasjonen at Rema bare har solgt frittgående siden omleggingen i 2012. NorgesGruppen har nå bare egg fra frittgående.

Coop selger fortsatt en liten andel miljøburegg. Det er naturlig at alle kjeder vil følge endringer i markedet generelt.

Industrimarkedet legger fram krav om eggprodukter framstilt av egg fra frittgående høner.

Eggproduktene selges i stor grad videre til dagligvaremarkedet. Signaler fra dagligvare er at både skallegg og bearbejdede varer med egg forutsettes å være fra frittgående høner.

Det er endring fra tidligere, hvor industrimarkedet har benyttet egg som er mindre ettertraktet i dagligvaremarkedet, og slik har det vært avsetning for alle typer egg.

Storhusholdning har den helt senere tid hatt en markert økning i etterspørsel etter egg fra frittgående høner. Dette markedet har etter hvert bestilt en noe større andel frittgående, men samtidig har de tidligere signalisert et ønske om egg fra miljøinnredning ut fra prishensyn. Nå har sektoren lagt ut anbud på store leveranser på frittgående.

I januar 2020 vil Nortura produsere om lag 86 % egg fra frittgående høner og 14 % egg fra høner miljøbur. Første halvår 2020 er det forventet en andel på ca. 88% av eggproduksjonen fra frittgående høner.

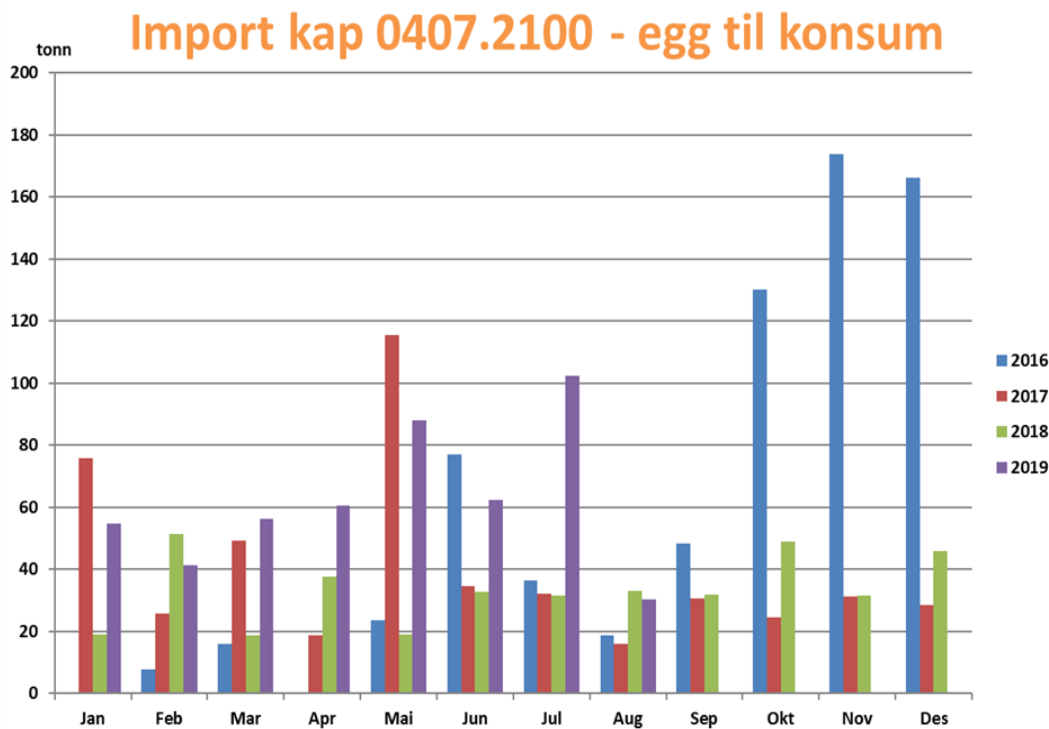
Det er en betydelig og kostnadskreven omstilling på gang hos eggprodusentene. For Nortura er det krevende kostnadmessig og administrativt å håndtere en varestrøm med buregg med sterkt reduksjon i etterspørsel.

Fra 2020 blir etterspørsel etter buregg svært lav. Omstillingen til frittgående høner er da kommet så langt at det i hovedsak er mulig å tilfredsstille etterspørselen etter frittgående. Overproduksjonen som prognosers er vesentlig buregg.

6.1.5 Import av egg innenfor importkvotene

Etter 2013 har det vært relativt lite import av egg til Norge. Det ble importert 698 tonn i 2016, 488 tonn i 2017 og 405 tonn i 2018. Hittil i 2020 er det allerede importert nesten 500 tonn. Importen til Norge kommer i all hovedsak fra Skandinavia, på grunn av salmonellarisikoen. Importerte egg benyttes normalt i eggprodukter.

Importen til Norge skjer innenfor WTO- og EU-kvotene. Det er noe bearbeiding utenlands basert på norske egg, som for eksempel “langegg”, som kommer i tillegg. Figur 6.1-3 viser en oversikt over importen av egg til konsum fra januar 2016 til og med august 2019.

Figur 6.1-3 Import av egg til konsum fra januar 2016 – t.o.m. august 2019

Salmonellafrie egg fra Norge dekker nesten hele det norske markedet for skallegg, men i enkelte perioder er det behov for import. Det som importeres av skallegg tas inn gjennom den tollfrie kvoten fra EU (på 290 tonn) eller WTO-kvoten med redusert toll (på 1 295 tonn). Det varierer med markedsbalansen i hvilken grad disse blir utnyttet. Importen til Norge i 2018 var under 1 % av total omsetning, på cirka 400 tonn, ifølge SSBs handelsstatistikk.

Det aller meste av importen kom i 2018 fra Danmark. Norge importerte også mindre mengder egg fra Estland og Nederland. Prognosene til Nortura sier at Norge i 2019 kommer til å importere om lag 700 tonn egg, og prognosen for 2020 legger til grunn en import på 500 tonn.

6.1.6 Verdensproduksjon og handel med egg²³

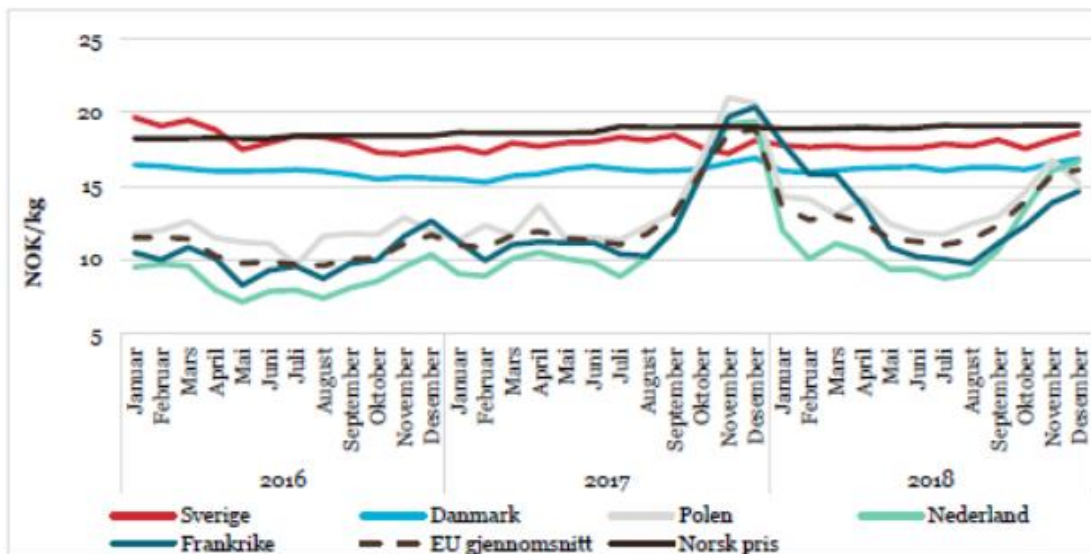
De internasjonale prisene på egg har begrenset påvirkning for prissettingen på konsumegg ettersom det er en svært liten andel av verdens produksjon av egg som blir solgt på det internasjonale markedet.

Produksjonen av egg foregår stort sett til innenlands konsum på grunn av lav holdbarhetstid i mange land. Mange land har utfordringer med salmonellabakterier i egg, noe som gjør det mindre attraktivt å kjøpe og selge egg mellom land med og uten disse utfordringene. Til tross for dette har handelen med egg økt de siste årene.

EU har en selvforsyningsgrad på over 100 %, og eksporterer egg til blant andre Japan og Sveits. Tradisjonelt har EU importert lite egg, men de siste årene har import av egg fra USA og Ukraina inn til EU økt. Importen foregår hovedsakelig som et resultat av handelsavtaler og kvoter. Sett under ett er EU den nest største produsenten av skallegg i verden, kun slått av Kina. EU har mer enn 400 millioner verpehøns og produserer mer enn 7,5 millioner tonn egg hvert år. Kinas produksjon av skallegg har økt vesentlig fra 2016, med om lag 13 %.

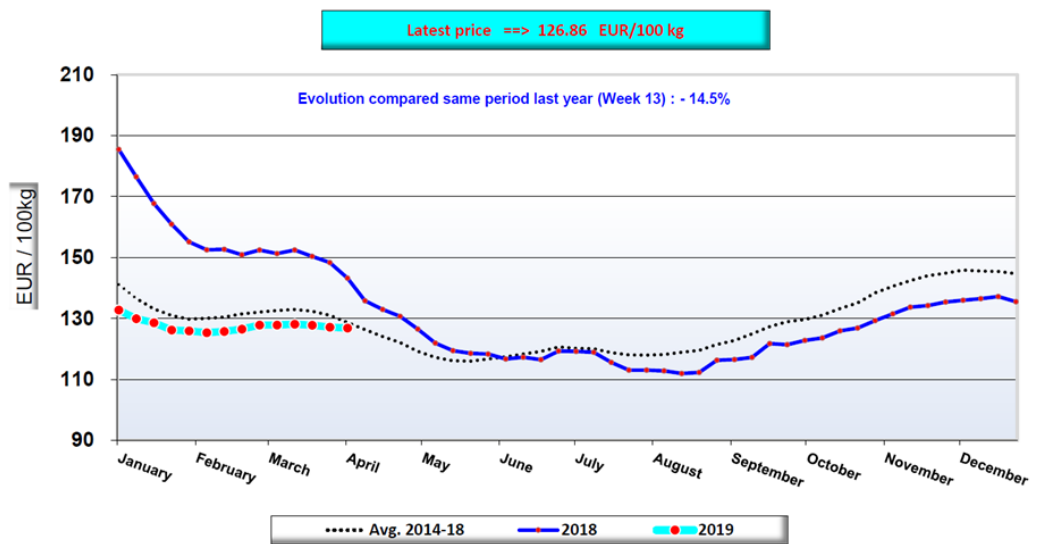
Prisene i EU steg kraftig i siste halvdel av 2017 på grunn av en insektmiddelskandale. I 2018 gikk prisene nedover igjen, og som vist i figur 4.4 har prisene fra september 2018 ligget omtrent på nivå med 2016. Prisene ser ut til å stige mot slutten av 2018. Nederland er det europeiske landet som har hatt laveste priser gjennom de siste årene, og ligger under gjennomsnittet for EU. Prisene fra Nederland øker litt mot slutten av 2018 (Figur 6.1-4).

²³ Landbruksdirektoratets rapport "Omverdenrapport 2019; Omverdenen til norsk landbruk og matindustri", utgitt februar 2019.

Figur6.1-4 Utviklingen i pris på ferske skallegg i EU fra 2016 til 2018²⁴.

Figur6.1-5 viser utviklingen i pris på egg i gjennomsnitt for alle EU-land. I 2017 har prisutviklingen for egg fulgt gjennomsnittet for årene 2013-2017 frem til september hvor prisen økte betydelig ut året. Frem mot mai 2018 har derimot prisene sunket og per uke 35 ligger prisen 10,3 % lavere enn på samme tid i fjor.

Figur6.1-5 Utvikling i pris på egg i EU, gjennomsnitt i alle medlemsland, i euro per 100 kg gjennomsnitt for 2014- 2018, pris i 2018 og t.o.m uke 14 2019²⁵

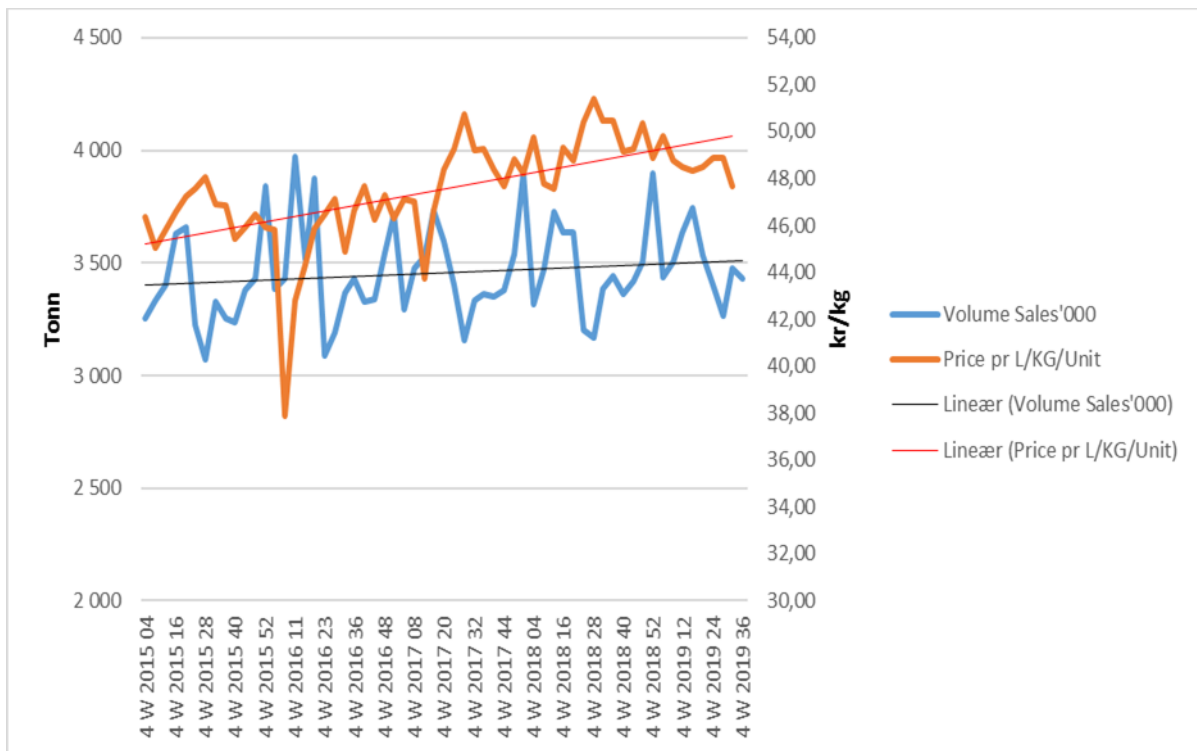
²⁴ https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/kjott-ull-og-skinn/marked-og-pris/publikasjoner/_attachment/73785?_ts=16952849330&download=true

²⁵ Statistikk «weekly market prices for eggs» https://ec.europa.eu/agriculture/eggs/presentations_en

6.1.7 Priser og prisdannelse for egg²⁶

Både tall fra Nielsen og SSB viser at forbrukerprisene på egg ikke alltid følger engrosprisendringene. I fjor minket prisforskjellen mellom merkevare og EMV, noe som ser ut til å ha økt salget av merkevareegg. I deler av 2018 var salget av merkevarer vært større enn på EMV. I dagligvare selges nå primært egg fra frittgående høner.

Figur6.1-6 viser dagligvare salget av egg og prisen per kilo. Etterspørselen etter egg varierer en del gjennom året med høysesong rundt påske, mai, august og jul. Prisen i dagligvare er noe redusert det siste året, og det er logisk ut fra at engrosprisen er redusert. Det store prisdroppet i uke 11 2016 skyldes priskrig på egg til påske.

Figur6.1-6 Utviklingen av volum og pris for egg i dagligvaremarkedet uke 4 2015 – uke 36 2019.

Figur 6.1-7 viser utviklingen av prisen på ulike typer egg i dagligvaremarkedet, i kroner per kilo fra uke 1 2015 til uke 36 i 2019. Naturlig nok er økologiske egg priset høyere enn egg fra

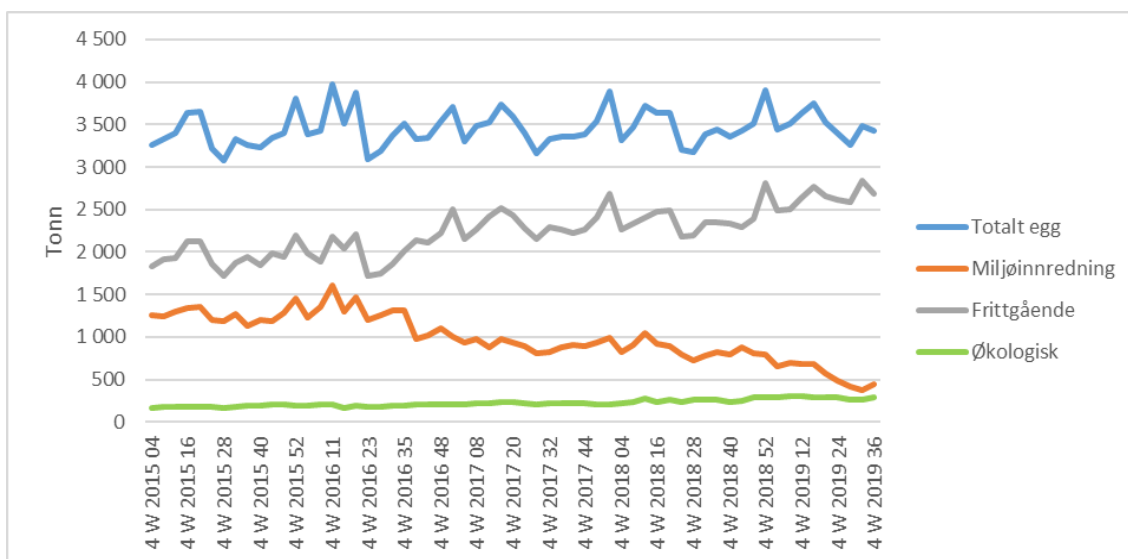
²⁶ Tallene i alle tabellene er hentet fra Nielsen-tall dersom ikke annet er oppgitt

frittgående og fra miljøinnredning. Imidlertid falt prisen på økologiske egg en del i 2019.

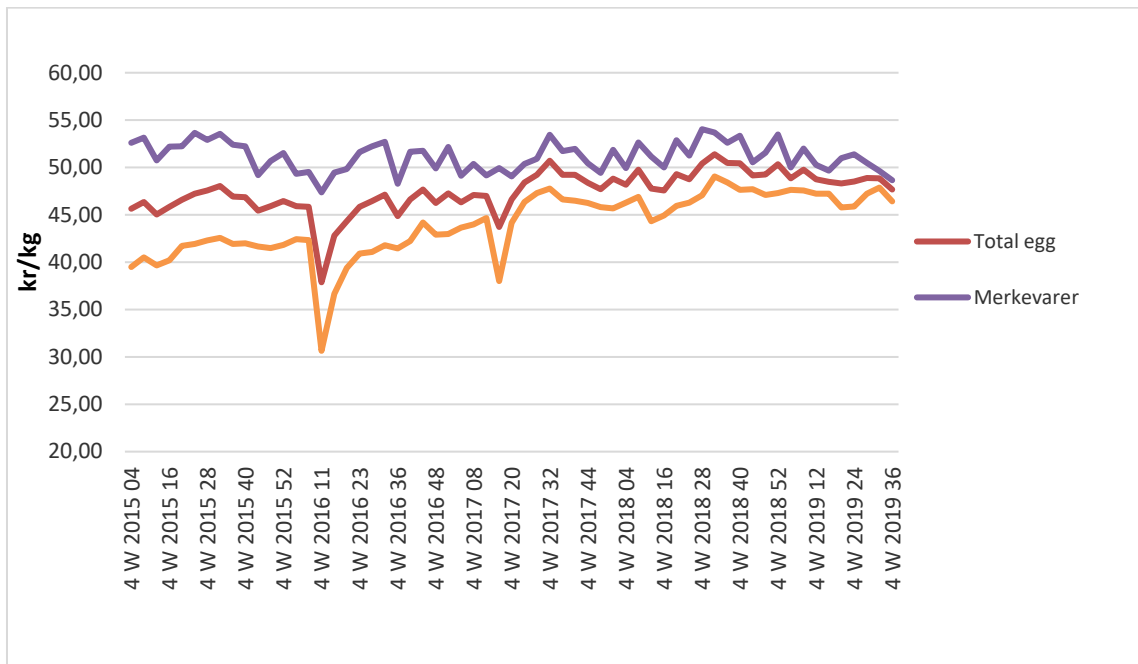
Figur 6.1-7 Utviklingen av prisen på ulike typer egg i dagligvaremarked, i kr/kg fra uke 4 2015 til uke 36 2019.

Figur 6.1-8 viser utviklingen i omsatt volum for egg med fordeling på driftstyper. Trenden er at det stadig omsettes mindre egg fra miljøinnredning, og i dagligvaremarkedet finnes knapt slike egg nå. Omsetningen av økologiske egg har også det siste året fortsatt å øke noe.

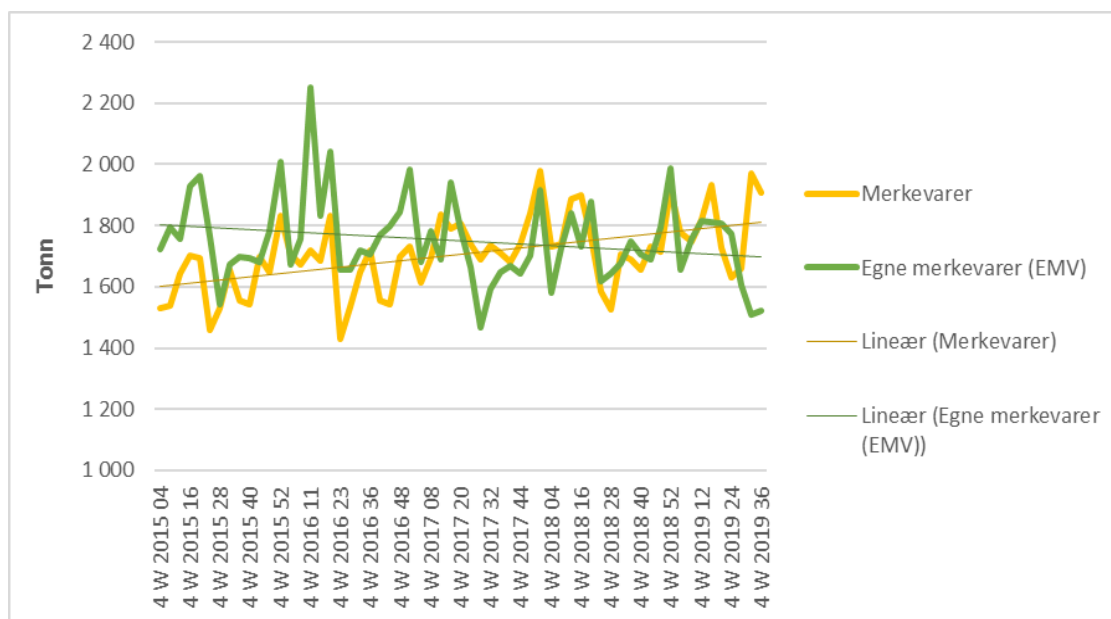
Figur 6.1-8 Utviklingen av volum i tonn av ulike typer egg i dagligvaremarkedet fra uke 4 2015 til uke 36 2019

Figur 6.1-9 viser prisutviklingen av egg fordelt på EMV-varer og merkevarer. Trenden de siste årene er at prisen på EMV-egg i dagligvarehandelen ikke lenger er så mye lavere enn pris på merkevarer.

Figur 6.1-9 Utvikling av pris i kr/kg av egg solgt som dagligvarenes EMV og merkevarer fra uke 4 2015 til uke 36 2019.

Figur 6.1-10 viser utviklingen av volumet av egg i dagligvare fordelt på EMV og merkevarer. Andelen merkevare fortsetter å øke noe.

Figur 6.1-10 Utviklingen i volumet av egg i dagligvaremarkedet fordelt på dagligvarens egne merkevarer (EMV) og merkevarer, fra uke 4 2015 til uke 36 2019.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) gjelder for representantvaren; A egg over 53 gram, sortert på brett. Størrelsene M, L og XL vektet etter andel av mottatte egg. I tillegg vektet egg fra høner i miljøbur og fra frittgående høner. Planlagt gjennomsnittlig engrospris skal fastsettes for egg generelt og skal ikke skille mellom driftsformer. Fordelingen mellom frittgående og miljøbur er i september 2019 tilnærmet 83 / 17, og andelen frittgående øker sterkt ved omstilling til markedets krav. Innsettplanene for første halvår 2020 viser en andel på ca. 88% frittgående. En endring i prisen vil slå ut tilsvarende på planlagt gjennomsnittlig engrospris.

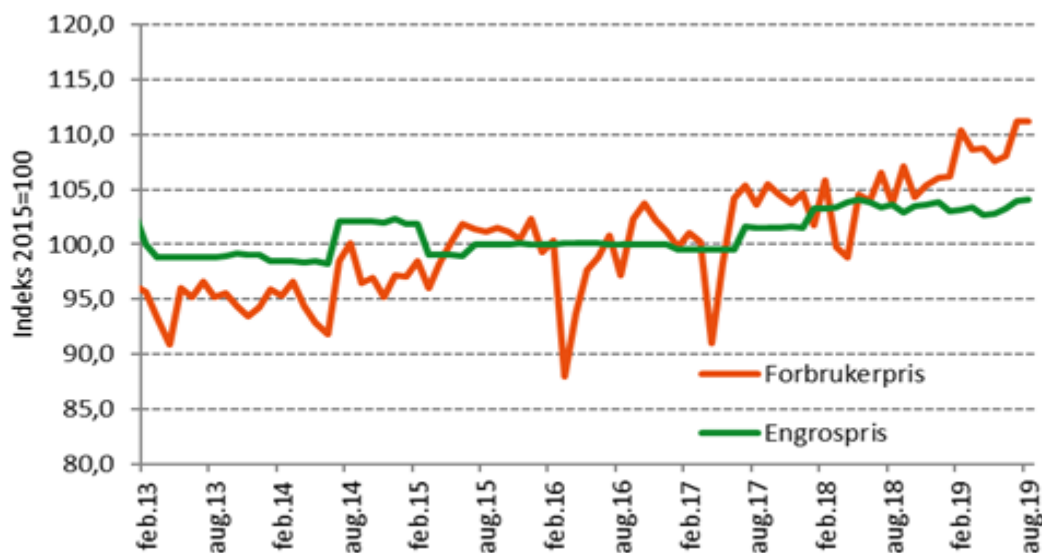
Endringer i eggmarkedet med større andel egg fra frittgående høner bidrar med uvanlig mye usikkerhet om prisutvikling, og mulig forbrukseffekt. Siden frittgående egg er dyrere, vil en større andel frittgående gi en høyere eggpris samlet. I tillegg kommer effekten av økt pris for egg fra frittgående høner ut mot forbruker. Imidlertid er priselastisiteten for egg lav. Effekten av priser vises i størst grad av prisforskjeller mellom eggvarianter, og det styres også i stor grad av dagligvarekjedene. Som nevnt i avsnitt 6.2, samsvarer ikke alltid utviklingen av forbrukerpris i butikk med endringer i engrosprisen. Reell prisøkning mot forbruker er avhengig av dagligvarekjedenes oppfølging, og bruk av egg som kampanjevare. Selv om

konsekvensene av en generell prisøkning muligens ikke blir så store, kan det være stor usikkerhet knyttet til forbrukerne sine reaksjoner på at de billigste eggene mer eller mindre forsvinner fra butikkene.

Produksjon av egg med frittgående høner krever noe mer arbeid og har høyere kostnader enn eggproduksjon i miljøinnredning. Fra 2012 var prisen på egg fra frittgående høner om lag 1 krone høyere enn buregg. Økt etterspørsel etter frittgående har ført til en vridning i pris for å stimulere til omlegging, og prisdifferansen mellom buregg og frittgående er per september 2019 kroner 2,30 per kilo for størrelsene L og M.

6.1.8 Forbrukerpriser og utvikling i engrospriser

Figur 6.1-11 viser utviklingen i forbruker- og engrospriser på egg. Den viser større variasjon i forbrukerpris enn engrospris, men de beveger seg oftest i samme retning når det skjer større endringer i engrospris. De siste årene har forbrukerprisen fulgt engrosprisen om man ser bort fra prisfall til påske. Fra sommeren 2018 har imidlertid prisen til forbruker økt på tross av utflåting av samlet engrospris. Egg solgt i dagligvaremarkedet er i denne perioden en økende andel av dyrere egg fra frittgående høner.

Figur 6.1-11 Utviklingen i engrospris og forbrukerpriser for egg fra januar 2013 til august 2019²⁷.

²⁷ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

6.2 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det ble bygd mange nye hus og det ble gjort store investeringer i bransjen i årene fram mot 2012. Mange produsenter har derfor fortsatt stor gjeldsbelastning og tilhørende høye finansielle kostnader.

Markedskravene om egg fra frittgående høner medfører en betydelig utfasing av høner i miljøbur, og det betyr enda en stor omstilling for mange eggprodusenter.

6.2.1 Struktur og produksjon i ulike innredninger

Omleggingen i 2012 medførte at en stor andel av produsentene investerte i nye hus og driftsapparat i årene fram mot 2012. De bygde med kapasitet for å produsere opp mot konsesjonsgrensen på 7500 høner, og produksjonen økte derfor betydelig.

Produsenter som har tegnet prognoseavtale med Nortura har en gjennomsnittsbesetning i år på 7 513 høneplasser, rett i overkant av konsesjonsgrensen²⁸. Det er en stor økning fra 2011 hvor gjennomsnittlig besetning var på omtrent 5 500 verpehøns.

Det var lenge kun en svak økning av andel frittgående siden omleggingen i 2012, men entydige markedskrav om frittgående medfører nå omfattende omstilling. Nortura har per i dag om lag 60 hønsehus med miljøinnredning, og 40 av disse produsentene har meldt at de omstiller til frittgående i løpet av 2019, 2020 og starten av 2021. Noen av de resterende bureggprodusentene har gitt signal om at de kan komme til å slutte med eggproduksjon. Ny innredning for et konsesjonshus kommer på mellom 1,5- 2 millioner kroner. Samlet kan det fortsatt være et investeringsbehov på ca. 100 millioner kroner. I forhold til en omstilling mot frittgående må det også tas hensyn til muligheten hos oppalere som produserer unghøner.

6.2.2 Referansebruk 6 – korn og egg²⁹

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2019.

²⁸ Gjennomsnittlig besetningsstørrelse er over dagens konsesjonsgrense fordi det finnes enkelte produsenter som hadde flere enn 7500 høner når konsesjonsgrensen ble til, og de trengte ikke redusere sine besetninger.

²⁹ Referansebruk 6 (BFJ) består i 2019 av 6533 høner og 258 dekar korn. Inntektene fra kornproduksjonen er også inkludert i tallene som figuren er basert på. Tallene er fra *før* resultatet av jordbruksavtalen 2019 forelå.

6.2.3 Dekningsbidrags- og lønnsomhetskalkyler i eggproduksjonen

Tabell 6.2.3-1 viser deler av Norturas kalkyler for dekningsbidrag i produksjon av egg for miljøinnredning og frittgående i januar 2018 og 2019. Det foresettes 7500 høner.

Tabell 6.2.3-1 Utvikling i kostnader, inntekter og dekningsbidrag i produksjon av egg fra 2018-2019.

	Jan 18	Jan 19	Jan 18	Jan 19
	miljøinnredning	miljøinnredning	frittgående	frittgående
Eggproduksjon per innsatt høne	23,40	23,60	22,90	22,90
Sum produksjonsinntekter	342	324	371	360
Sum produksjonskostnader	233	232	231	231
Diverse variable kostnader	14	15	18	20
Produksjonstillegg	7	7	7	7
Dekningsbidrag 2 per høne og år inkl. prod. tillegg	81	68	103	93
Dekningsbidrag 2 per år inkl. prod. tillegg	610 885	509 027	771 442	694 026
Lønnsevne per time	82	10	158	111

Produksjonen per innsatt høne har holdt seg relativt stabilt for begge driftsformene.

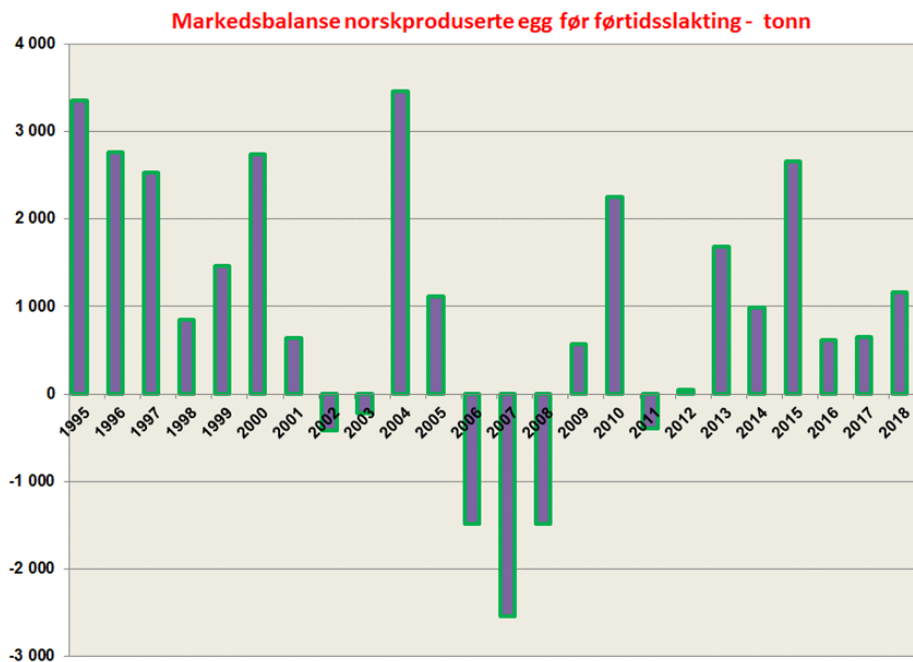
Produksjonsinntektene per høne har blitt redusert med 11 kroner for frittgående, mens det er en reduksjon på 18 kroner for miljøinnredning. Produksjonskostnadene har blitt redusert med 1 krone for miljøinnredning og uendret for frittgående.

Det er en redusering på dekningsbidrag 2 per høne per år på henholdsvis 13 kroner per høne per år for miljøinnredning og 10 kroner per høne per år for frittgående. Inkludert produksjonstillegget utgjør det en endring i dekningsbidrag 2 per år på henholdsvis 17 % og 10 %. I kroner utgjør dette om lag 102 000 kroner for miljøinnredning og 77 000 kroner for frittgående produksjon. Det gir en lønnssevne per time på 10 kroner for miljøinnredning og 111 kroner for frittgående i 2018.

Lønnsomheten i eggproduksjon er svært avhengig av kapitalkostnaden. Siden det ble nye krav til hold av høner fra 2012 har mange eggprodusenter relativt nye anlegg, og dermed store kostnader. En del av eggprodusentene med buranlegg har noe lavere kapitalbelastning.

6.3 Langtidsutsikter egg

Gjeldende prognose for 2020 viser en overdekning på om lag 2 100 tonn egg etter at importen er vurdert til 500 tonn. Det er fortsatt overkapasitet i eggneringen, og markeds-rommet for egg fra burløsninger blir stadig mindre. De senere år har eggforbruket økt per innbygger, og det er rimelig sannsynlig at forbruket også framover øker ut over befolkningsveksten. Samtidig er det viktig å minne om at det nå er betydelig overskudd av egg, og selv med en litt positiv salgsutvikling vil det gå flere år før eggmarkedet er i balanse. Eggneringen tåler absolutt ingen nyetablering.

Figur 6.3-1 viser markedsbalansen for egg per år fra 1995 til 2018.

7 Vedlegg

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på storfe

		Representantvare ung okse				
		Oppnådd pris	avvik fra PGE	PGE	endring %	årlig endring
2. halvår	2009	48,84	-0,04	48,88	1,10	
1. halvår	2010	47,45	-0,13	47,58	-1,30	
2. halvår	2010	47,99	-0,09	48,08	0,50	
1. halvår	2011	48,61	-0,09	48,70	0,62	2,4 %
2. halvår	2011	49,32	-0,08	49,40	0,70	
1. halvår	2012	50,66	-0,04	50,70	1,30	4,1 %
2. halvår	2012	52,15	-0,05	52,20	1,50	
1. halvår	2013	52,83	-0,17	53,00	0,80	4,5 %
2. halvår	2013	54,87	-0,13	55,00	2,00	
1. halvår	2014	54,88	-0,32	55,20	0,20	4,2 %
2. halvår	2014	55,44	-0,06	55,50	0,30	
1. halvår	2015	57,03	0,03	57,00	1,50	3,3 %
2. halvår	2015	57,43	-0,07	57,50	0,50	
1. halvår	2016	58,52	-0,18	58,70	1,20	3,0 %
2. halvår	2016	59,09	-0,11	59,20	0,50	
1. halvår	2017	59,69	-0,31	60,00	0,80	2,2 %
2. halvår	2017	59,92	-0,08	60,00	0,00	
1. halvår	2018	60,09	-0,41	60,50	0,50	0,8 %
2. halvår	2018	59,88	-0,42	60,30	-0,20	
1. halvår	2019	59,87	-0,63	60,50	0,20	0,0 %
2. halvår	2019			60,50	0,00	
1. halvår	2020			61,20	0,70	1,2 %

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på lam

		Representantvare lam				
Avtaleår/halvår		Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring %	årlig endring
2009/2010	målpris	57,44	-0,31	57,75	2,48	
2010/2011	målpris	58,64	-0,51	59,15	1,40	2,4 %
2011/2012	målpris	60,66	-0,12	60,78	1,63	2,8 %
2012/2013	målpris	62,95	-0,05	63,00	2,22	3,7 %
2. halvår 2013	PGE	65,76	-0,44	66,20	3,20	
1. halvår 2014	PGE	67,84	-0,16	68,00	1,80	7,9 %
2. halvår 2014	PGE	68,66	-0,04	68,70	0,70	
1. halvår 2015	PGE	70,67	0,17	70,50	1,80	3,7 %
2. halvår 2015	PGE	70,46	-0,04	70,50	0,00	
1. halvår 2016	PGE	69,43	-0,17	69,60	-0,90	-1,3 %
2. halvår 2016	PGE	67,09	-0,51	67,60	-2,00	
1. halvår 2017	PGE	64,60	0,00	64,60	-3,00	-7,2 %
2. halvår 2017	PGE	63,66	-0,94	64,60	0,00	
1. halvår 2018	PGE	63,78	-0,82	64,60	0,00	0,0 %
2. halvår 2018	PGE	64,36	-0,24	64,60	0,00	
1. halvår 2019	PGE	63,77	-0,83	64,60	0,00	0,0 %
2. halvår 2019	PGE			66,10	1,50	
1. halvår 2020	PGE			66,10	0,00	2,3 %

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på egg

		Representantvare egg				
Avtaleår/halvår		Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring %	årlig endring
2009/2010	målpris	16,44	-0,10	16,54	1,58	
2010/2011	målpris	17,06	-0,18	17,24	0,70	4,2 %
2011/2012	målpris	18,67	-0,05	18,72	1,48	8,6 %
2012/2013	målpris	18,63	-0,47	19,10	0,38	2,0 %
2. halvår 2013	PGE	18,15	-0,05	18,20	-0,90	
1. halvår 2014	PGE	18,03	-0,07	18,10	-0,10	-5,2 %
2. halvår 2014	PGE	18,76	-0,04	18,80	0,70	
1. halvår 2015	PGE	18,48	-0,32	18,8*	0,00	3,9 %
2. halvår 2015	PGE	18,26	-0,14	18,40	-0,40	
1. halvår 2016	PGE	18,26	-0,14	18,40	0,00	-2,1 %
2. halvår 2016	PGE	18,44	-0,16	18,60	0,20	
1. halvår 2017	PGE	18,64	-0,16	18,80	0,20	2,2 %
2. halvår 2017	PGE	19,05	-0,15	19,20	0,40	
1. halvår 2018	PGE	19,25	-0,10	19,35	0,15	2,9 %
2. halvår 2018	PGE	19,22	-0,03	19,25	-0,10	
1. halvår 2019	PGE	19,14	-0,01	19,15	-0,10	-1,0 %
2. halvår 2019	PGE			19,40	0,25	
1. halvår 2020	PGE			19,50	0,10	1,3 %

*pris satt ned til 18,30 fra 16. mars